JÄRWA TEATAJA

Põllumeeste ja asunikkude häälekandja.

Ilmub kolm korda nädalas: **igal teisipäewal, neljapäewal ja laupäewal.**

Toimetus ja talitus: Paides, Turuplats nr. 13. Kõnetraat 101 — Kõnetunnid kella 10—1 l. Tarwitamata jäänud käsikirjad häwitatakse ära, kui neile tagastamiseks markisid ei ole juure lisatud.

üksiku numbri hind 5 senti.

Tellimise hind alandatud.

Wastutaw toimetaja Willem Wessart. Wäljaandja „Järwa Kirjastus ühisus".

Tellimise hind postiga:
1 aasta Kr. 6.— 3 kuud Kr. 1.70
½ aastat Kr. 3.20 1 kuu Kr. 0.60

Kuulutuste hind: üks millimeeter ühel weerul: tekstis 8 snt., kuulutuste lõpul 5 snt.

Nr. 14. Paides, neljapäewal 2. weebruaril 1933. a. 8. aastakäik.

Waluutamaks ei tõstnud hindu.

Mitmete kodumaa tööstussaaduste hinnad on wiidud juba alla.

Jutuajamine hindadekomissar M. Jukkamiga.

Teisipäewal, 31. jaanuaril ajakirjanduse esindajaid jutule wõttes, lausus hindadekomissar M. Jukkam järgmist:

Olen ühes oma kaastöölistega püüdnud meie tööd nii palju kui wõimalik kiirustada. Oleme hoidnud paberisõjast ja selgitamist kõigi küsimusi wõimalikult sundõnal wõi teleoni teel. Aga kui ma ettewõtjatega hindade alandamise asjus läbirääkimisi pean, siis loomulikult ei saa ainult piirduda nõudega „alandage hinda", waid enne tuleb tutwuneda ettewõtete aruannetega, eelarwetega, kalkulatsioonidega, tooraine hindadega jne. Teiste sõnadega, ma pean oma seisukohti põhjendama.

Ka ettewõtjal, kellega ma läbirääkimistesse astun, ei ole hinnaalandus taskus walmis, waid ta peab tegema kalkulatsioonid kas, kus ja palju ta alandada wõib. Suurtel ettewõtetel wõtawad arwatsed kalkulatsioonid rea päewi. Selle tõttu puudub weel praegugi hindade alandamises täpne ülewaade ja praegusel ajal on see alles „rajatud suures laastus". Aga wiimistlemine wõtab weel wõib aega. Edasi järgneb kontroll selle üle, et uued hinnad oleksid jõudnud tarwitajani. Seni olen loomulikult mõjutanud hindu tsentrumites.

Arwamine, et meie kaubandus-tööstus kerge woowaga aina kulda kaltu kühwelbab, on liialdus. Ka need miljonid, mis seltskonnale on wiimasel ajal annud palju kõneainet,

ei ole nende ettewõtete teenistus, waid „kombinatsioonid".

rüüstamised nende ettewõtete arwel. Mõnede ettewõtete laennõuorem on selle tagajärjel kohutawalt suur. Meie kaubanduse-tööstuse rasvused seisawad ka suures läbikäikude wähenemises. Kirilisest seisukohst wõib saada üle ilma suuremate muredeta ainult siis, kui kõesolewa aasta jooksul tekib kaupade järgi suurem nõudmine. Ainult laitu tööstamine ei ole kuigi kaua wõimalik. Üksikud haruh muidugi teeniwad ka praegu paremini kui teised.

Nõudmine kaupade järgi on tugewasti tagasi läinud

mitte ainult põllumehe ostujõu languse ja palkade kärpimise, waid ka selle tõttu, et praegu enam ei püüa osta iga meest wekkliga, ei elata „urgstele", waid fisekuleku järgi. Ja see on kohtlemata positiiwne nähe.

Kõikidel läbirääkimistel tööstuse esindajatega olen ma rõhutanud, et hindade alandamine ei tohi fündida ei tööjõu ega töötasu arwel. Sellega on lubatud arwestada. Kui ei oleks olnud wajadust seda nõudmist esitada, oleksime kahtlemata wõinud kätte saada suurema hindade alanduse.

Arusaadawalt ei tohi alaneda ka kaupade kwaliteet. Oleme hoolitseb selle eest wõistlus.

Mis puutub kodumaa kaupade kwaliteedisse, siis kannatab üks osa ostjaskonnast weel praegu asjata muljete all, mis jätnud neile iseseisswuse esimeste aastate „tööstutib". Selle saapakreem oli raskwaga segatud tahm ja tint — weega segatud süst. Need ajad on õnneks ammu möödas. Meie tööstus on teinud aast-aastalt otse uskumata suuri edusamme. Muidugi tuleb hinda ostes silmad lahti. Aga seda peab tegema terwes maailmas.

Kui selgus, et terwe meie tööstus ei saa korraga wõtta endа peale uut moesuuormat ja ühtlasi alandada kõikide kaupade hindu, siis waliisin ma tee, kus hinda tuleb alandada eeskätt

kaupadelt, millest on huwitatud põllupidajad

(ka aiandus ning kalandus) ja kehwemad kihid. N. u. linase- ja moekaupadelt teenitakse rohkem, aga seal riskeeritakse ka rohkem.

Mian hinnangu järgi on praegune hinna alandus tekstiilkaupadelt, jalanõudelt ja nahalt keskmiselt 5—10%. Alandatud hinnad jääwad nähtawasti maksma kõesolewa aasta esimeseks poolekś. Hindade uus rewideerimine wõib kõne alla tulla aasta teisel poolel.

Suuremateст ettewõtetest, kes oma kaupade hindu alandanud, tuleks nimetada: „Kreenholt", Narwa kalewi manufaktuur, Hiiu-Kärdla kalewiwabrik (keskmiselt 10 protsenti), a.-ü. Oskar Nilgas, a.-ü. Wennad Tofer, „Eestitrikk", Tallinna tikiwabrik John Carr (5 protsenti), a.-ü. Pärnu linatööstus (kõik nöörid 10 protsenti), saapatööstus „Globus" (standardkaup kestw. 11 protsenti), a.-ü. Wolta (alandas mootoritelt ja transformaatoritelt 9 protsenti), Järwakandi tehased (aiandusklaas ümmarguselt 20 protsi.).

Lähemal ajal alandawad hindu loobetawasti: a.-ü. Port-Kunda, Rake ja Tamsalu lubjatehased, a.-ü. Ilmarine põllumajandusketтidelt, a.-ü. Franz Krull põllutööriistadelt, Graf ja Gürgens lakkidelt ja wärwidelt j. t.

Alanewad ka aia- ja juurwilja, eriti aga heinaseemne hinnad.

Kui ära märkida mõnda asjaolu,

mis takistab hindade suuremat alandamist,

siis kõige pealt mõne ettewõtte wäike omakapital ja suured wõlad, mis lasuwad üksikute tööstuste peal raske koormana. Weel praegu on meil kõrged kapitali protsendid. Wõrdlemisi suured on ka mitme ettewõtte administratsiooni kulud. Tööstused, kes endid siiski edasi suure produktsiooni kohaselt, peawad oma kulud parandamata alla wiima wastawalt praegustele läbikäikudele ja oludele. Liig palju on meil ka kauplusi, ja see on siiski ka kapitali raiskamine.

Edasi kannatame meie, nähtuse all, mis on kõigi wäikemaade kurbuseks: ajal, kus Euroopa ja Ameerika suurtööstus paiskab turule eeskätt mass-artikleid, peab meie tööstus selle asemel walmistama sagedasti wäga piiratud arwul sadasid erisorte.

Töötasu on meil odawam kui mitmel pool Euroopas, kuid need andmed ei ole üksikute maade kohta hästi kohaldatawad, sest tarbeainete ja korterite hinnad ning tööjõud on kiigi lahkuminewad. Tööwiisides aga oleme maha jäänud. Tekstiiltööstuses näiteks töötab meil wahel üks tööline ainult ühedel telgedel, Prantsusmaa tööstustes aga kuni kaheksal telgedel.

Hindade alandamine on märksa raskem kui hindade tõstmine. Ja kui wisalt see läheb, seda tõendab kas wõi

Tallinna elektèr ja gaas.

Sisult ei ole Tallinna linnasõjad mitte sugugi halwemad kaupmehed kui teised. Ühed waidlewad hindade alandamise wastu ühel, teised teisel põhjusel. Näib aga, et Tallinna eelarwe ei ole weel kaugeltki nii kokku surutud kui riigil ja mõnel teisel omawalitsusel. Ja kui awalik arwamine elektri ja gaasi alandamist tugewasti toetab, siis ei saa öelda „ei" ka Tallinna linnawalitsus. Peale Tallinna on aga kalli elektri küsimus üles kerkinud ka Wiljandis ja Rõmmel.

Kui kun aja eest karbeti waluutamaksu järele hindade ja elukallidusse tõusu, siis nüüd wõib öelda, et see on

täiesti ära hoitud.

Tähtsamaist artiklitest taheti kaupmeeste poolt hinda tõsta soolal, suhkrul ja petroleumil. Ma waatasin kõik need kalkulatsioonid läbi ja leidsin tõsta hinda soolalt 3 krooni tonni kohta ehk ½ senti kilolt ja suhkrult 50 senti 100 kilo kohta, kuid sedagi kahtlus ainult osa äriisid, kuna teised müüwad endise hinnaga. Ka petroleumi hinda taheti tõsta, kuid selle kohta andsin esmaspäewal eitawa wastuse. Petroleumi hinna tõusuks põhjus, sest wõidusturgudel on petroleum wiimasel ajal weel odawamaks läinud. Praegu tegelikult müüakse meilgi petroleumi 115—120 krooni tonn, kuna enne 10. detsembrit müüdi 131 krooniga tonn. Seega tegelik hind ongi weel alla läinud. See sai wõimalikuks wene petroleumi sissetoomisega.

Nii näib, et 15-protsendiline waluutamaks on tõstnud ainult õige wähe suhkru ja soola hinda, kuna munde kaupade hindade tõus on jäänud täielikult tulemata.

Taksiautod ummistasid Wiini südalinna.

Protestiks bensiinimaksu kõrgendamise wastu korraldasid taksiautod Wiinis omapärase meeleawalduse. Tuhanded taksiautod kogunesid kokku Stephani linnajaku, kus nad peale igasuguse liikumise täiesti seisma, kuni wiimaks kohalekutsutud wäesõdael korda läks sealt autosid sealt minema.

60 miljoni eest
tellimisi kodumaa tehastele.

Tallinna linna elektrijaamas pidasid eksperdid kolm päewa nõu, kelle käest linna uuele kaklamajale katlaid tellida ja missugustele nõuetele nad peawad wastama. Samal ajal peeti läbirääkimisi ka nende tehaste esindajatega, kes sundakśid tellimisi täita. Elektrijaama uute katelde walmistamine annab tehastele ümmarguselt 60 miljoni sendi eest tööd juurde.

Ekspertide komisjon tunnistas tarwilikuks, et tellimine antaks kodumaa tehastele. Sel puhul tuleks ainult osa tooresmaterjali wäljamaalt osta ja mõned patentosad, nagu eriliselt waltsitud torud, katla põhjad j. m. s.

Karstlased ei poolda

wiinamüügi wiimist maa-poodidesse.

Teisipäewal käis riigiwanema juures karskusliidu, kirikuwalitsuste ja õpetajate liidu delegatsioon, kuhu kuulusid karskusliidu esimees prof. H. B. Rahamägi, karskusliidu peasekretär Kubjas, mitropoliit Aleksander, direktor Roos ja teised. Delegatsioon esitas riigiwanemale märgukirja wiinamüüki korraldawa seadusseelnõu wastu, mis praegu majandusministeeriumis wäljatöötamisel. Selle seadusega teatawasti kawatsetakse wiinamüügi luba anda maal asuwaile mitmesugustele kauplustele. Karskusliidu tegelaste arwates ei täida see seadus salawiinamüügi wastu wõitlemises oma ülesannet, annab aga alkoholi tarwitamisele uut hoogu.

Riigiwanem lubas märgukirja wõtta wabariigi walitsuses kaalumisele.

Põgeniku jaht pealinna uulitsal.

„Rewolwrikangelane" Ratshejew wiidi wanglasse rauduskäsi.

Konstantin Ratshejew, kes wabadussõjalaste koosolekul „Puhkekodus" paugutas rewolwrit ja mõisteti selle eest rahukohtuniku käskotsusega kuuks ajaks aresti, esines arestimajast keskwanglasse wiimisel esmaspäewa õhtupoolikul weel kord „kangelasena". Teel wanglasse põgenes ta Paksu Margareta kohal kordniku käest ära ja jooksis kiirel maratonil Pika uulitsa poole. Ratshejewil, kui sportlasel, olid wäledad jalad; kordnikul, kes raskes palitus, oli raske järele jõuda. „Seisa — wõi lasen!" karjus politseinik, kuid põgenik ei hoolinud millestki. Kui Ratshejew keeras Rannamäe all kitsasse uulitsasse, laskis kordnik paar pauku hoiatuseks järgi. Põgenikku ei pidanud seegi. Laial uulitsal tahtis tal teed tõkestada keegi wangiwalwur, kuid „maratonimees" jooksis ta pikali ja keeras Rannamäele. Seal tuli talle salkkond inimesi wastu, kel korda läks põgenikku peatada. Nüüd toimetati ta kriminaal-politseisse, kus tal käed pandi selja peale raudu. Sel kombel läks teekond wanglasse juba rahulikult.

Peale rahurikkumise ja ülakuse tuleb Ratshejewil weel wastust anda laata laskeriista kandmise pärast.

Mees läks metsa sucema.

Töötu olek wiis meeleheitele.

Tallinna keskhaiglasse toodi rawimisele August Juhani p. Suits, 30 a. wana, kellel läbilõigatud mõlema käe randmejooned, samuti kõri. Tegemist on siin eneseta pmise katsega.

A. Suits elutses Rõmmel, Männiku tee nr. 18. Ta on elukutselt kwaswitööline, oli wiimasel ajal aga tööta. Tööta olek ja lootuseta tulewik wiisid 30-aastase mehe meeleheitele. Ta otsustas enese surmata.

30. jaanuaril sõitis ta rongiga Aegwiidu jaama, kus läks metsa, umbes 3 kilomeetrit jaamast eemale. Seal teostaski eneseta ppe katse. Surm aga ei järgnenud.

Asutatakse riigikaitse nõukogu.

Wägede juhataja ametisõekutsumisega ollakse äraootawal seisukohal. Kaitseministri seletusi ajakirjanikele.

Esmaspäewa hommikul olid ajakirjanikud kutsutud kaitseminister kindr. Tõnissoni juurde, kus kaitseminister üle andis pikema kirjaliku informatsiooni kaitsewägede staabi senise tegewuse kohta ja omalt poolt sellele juurde lisas weel järgmist:

Kaitseministeeriumi juhtimisele asudes leidsin, et siin on waja ette wõtta hädawajalisemaid mõningaid muudatusi, seda just puhtmajanduslistel kaalutlustel. Minul tuli wäga palju enne rabeleda kui ministeeriumi eelarwe sain otsotsaga kokku, et mitte „werd walada", mille all mõistan tähtsamate kohtade kaotamist ja organisatsiooni lõhkumist.

Nagu teistes ministeeriumides ja wabariigi walitsuses lähewad summad ainult „ärasalamiseks", nii on see ka kaitseministeeriumis. Kuid ka muutunud majanduslises olukorras peab kaitsewägi olema wõitluswalmis ja wõitluswõimeline, sellepärast on kawatsusel eite wõtta tema organisatsioonis mõningad muudatused. Need wajawad aga põhjalikku ja autoriteetset kaalumist. Praegu on kaitseküsimuste otsustamine jäetud kaitsewäe enda hoolde. Edaspidi tahetakse selleks luua

riigikaitse nõukogu,

mis töötaks riigiwanema juures. See küsimus on praegu ministrite komisjonis ja ma ei eksi wist kui ütlen, et juba selle nädala lõpul wõib siin tulla selgus, et walitsus arwatawasti wõtab selle ettepaneku wastu. Riigikaitse nõukogus tuleks siis edaspidi lõik kaitseküsimustesse puutuwad põhimõttelised küsimused otsustamisele. Sarnased nõukogud on kõigis teistes riiges olemas. Praegune sõjanõukogu, kes otsustab küsimusi ainult kaitsewäe eelarwe piirides, jääks endiselt tegutsema.

Korduwalt on üles tõstetud ka

wägede ülemjuhataja küsimus.

Selle all ei tule mõista mitte sõjaaegist ülemjuhatajat, kellel on palju laiemad wõimupiirid, waid isikut, kes oleks wastutaw pikema aja wältel kogu riigikaitse küsimuste ulatuses, nii nagu seda Soomes wägede juhataja, Lätis — armee komander jne. Meil sarnast isikut ei ole.

Esimene minu kõnelus kaitseministri kohale asudes härra riigiwanemaga oligi selles küsimuses. Kuid meie praeguse põhiseaduse juures on raske asutada sarnast instituuti. Teistes riiges allub ta otse presidendile, kes on ühtlasi ka wägede ülemjuhataja. Meil aga riigiwanemad wahetuwad üige sagedasti ja nii jääks ka ülemjuhataja seisukoht ilma kindla seljatoeta. Sellepärast on ootama jäädud riigi põhiseaduse muutmise läbiwiimist.

Kaitseministeeriumi tänapäewa suurim mure on,

et wähseste summadega ära elada ja ka tagawarasid koguda. Selleks on kindlad wäljawaateд olemas.

Kirjalikus informatsioonis öeldakse:

Meie kaitseamettonna töö on olnud senini rajatud järgmistele põhimõtetele:

Kõige pealt kõik kõlbulikud meeskodanikud sõjaliselt wäljaõpetada tänapäewa relwade ja wõitluswahendite asjalikuks kasutamiseks; inimeste sõjaline wäljaõpe on kandwama tähtsusega, sest sõja ootel wõi sõja korral wõib raha eest saada igasugust relwastust ja warustust, inimesi aga mitte.

Luua wäljaõpet tagawad eeltingimused: kwalifitseeritud rahuaegne juhtkond, õppeabinõud, õpperuumid, õppewäljad (laagrid), laskeradjad jne.

Luua rahuajaks säärane organisatsioon, mis tagab kiire mobilisatsiooni ja mobiliseeritud kaitsejõudude küllaldase lahingiwäärtuse.

Relwad ja teised wõitluswahendid, laskemoon, tehniline ja muu warustus, mis jäi järele Wabadussõjast, korda seada ja edaspidi korras hoida, samuti jõudu mööda soetada moodsaid relwastust ja tehnikat.

Kõikidel warustusaladel hoida walmis hädawajalisemad artillid mobilisatsiooni tagawaradena.

Soetada kaitsewäele tarwilikud kasarmud, laod, töökojad, sepikojad, jaunad ja teised wajalikud ruumid.

Kõigiti kaasaaidata, et wabatahtlikud seltskondlised organisatsioonid suudaksid paremini täita enda peale wõetud riigikaitselisi ülesandeid.

Moodsa sõjatehnika alal

on meie wõimaluste kohaselt püütud soetada seda, mis tundub kõige hädawajalisemana. On ülesehitatud soomusjõud, lennuwäge, soetatud sideabinõusid, waatlus- ja mõõdurüstu jne. Merejõudude uuendamiseks oli juba aastaid tagasi wäljatöötatud seaduse kawa krediitide nõutamiseks. Kuid kõiki alasid korraga ülesehitada ei luba riigi kandejõud.

Nea aastate jooksul oleme summitud olnud saja miljonid sendid kulutama

kasarmute ehitamise peale.

Uued kaitsewäe asulad on tekkinud Tapal, Raksweres, Jõhwis, Wõrus ja Petseris. Naabritel pole wajadust olnud kaugeltki nii suurel määral kasarmuid ehitada. Sinna mahutatud suurte summadega oleks wõidud ka meil midagi muud tagawara muretseda.

Relwastuse ja tehniliste wajaduste rahuldamiseks on alates 1927/28. a. kuni wiimase ajani kulutatud iga aasta kr. 2.100.000—2.500.000. Weel 1932/33. a. määrati riigikogu poolt üle kr. 2.500.000. Nende summade waral ongi püütud olemasolewaid relwi ja muud warustust korras hoida, katta kulud tehniliseks wäljaõppeks ja soetada uut tehnikat.

„Üks-kaks-kolm – nii sureb aumees ..."

Enesetapp Tartus.

Esmaspäewa õhtul kella 8 ajal laskis omale kuuli pähe Tartus, Uuel uulitsal nr. 55 Eduard Laurits, 30 a. wana, ja sai surmapilfselt surma. Enesetapmine teostus ta tuttawa Marta Rätsepa korteris, kuhu E. Laurits oli tulla tulnud.

E. Laurits oli elukutselt laadakaupmees. Ta elutses Piiwi uulitsal nr. 12. Wahetuswahel käis ta külastamas M. Rätsepat, kes kadtega lesknaine.

Esmaspäewa õhtul tuli Laurits jälle lesknaist waatama. Mees wiibis wiina mõjul kõrgendatud meeleolus. Ilmse kaldunud E. Laurits wiimasel ajal hasartmängude harrastamisele ja alkoholi tarwitamisele. Mees annud naise kätte raha, et lapsed ostaks endile kompwekke. Naine saatiski lapsed toast wälja kompwekkide järele. Peale naise wiibis kodu weel naise ema.

Mõlgi põhjusel hakanud mees toas märatsema ja haaranud taskust rewolwri. Naised jooksid hirmuga toast wälja. Mees jäi tuppa. Naised kuulsid, kuidas mees sõnas: „Üks-kaks-kolm — nii wõib aumees surra..." Kohe selle järele kõlanud pauk. Tuppa tormates nägid naised meest põrandal lebamas werise peaga. Ta oli juba surnud.

Laip toimetati anatoomikumi. Mehe surma põhjus on jäänud tuwastaks.

Meie piimanduse seisukord.

Põllutööminister A. Tupitsi kõne üleriiklisel piimanduse päewal, 29. jaanuaril 1933. a.

Tänawuaastane piimanduse päew astub kokku wäga tõsisel ajajärgul. Majanduskriis, mis juba mitmendat aastat rõhub kogu maailma rahwaid, on jõudnud oma haripunktile. Hindade languse tõttu on walmistajate olukord wäga raskeks kujunenud ja seda eriti põllumajanduse riikides, sest põllusaaduste hinnad on rahwuswahelistel turgudel ennenägematu madalale tasapinnale langenud.

Kõiki neid raskusi saame ka meie Eestis tunda. Ka meil on põllumajanduslikud ekspordkaubad, millede hulgas wõi moodustab tähtsama osa, hinnas nii madalale langenud, et see tõsiselt kaaluma sunnib, mis tuleks teha ja ette wõtta, et sellest raskest ajast üle saada.

Meie põlluharijad on ühispiimatalituste asutamisel näidanud otse imekspanuwäärset aktiiwsust. Pärastsõja aastatel oli wõihind hea ja see meelitas üksteise wõidu ühispiimatalitusi asutama, mida ka riik omalt poolt toetas ja soodustas. Kõige selle järeldusel on meil tekkinud ülemaaline tihe ühispiimatalituste wõrk. Meil on tänapäewal 293 ühispiimatalitust (1929. a. ulatas see arw isegi 334-ni). Koorejaamu on 486. Erapiimatalitusi on 28 ja neil koorejaamu 58, nii et kokku on piimatalitusi praegu 321 ja koorejaamu 544.

1. jaan. 1932. a. oli ühispiimatalituste ümber koondunud 58.873 talu ehk 90% piimatootjate üldarwust, kuna erapiimatalituste ümber oli koondunud 6.841 talu ehk 10% piimatootjate üldarwust. Seega on piimatalitustega otsekoheselt seotud 65.714 majapidamist, mis moodustawad suure organiseeritud põllumeeste pere.

Niisuguse suure ühispiimatalituste ja koorejaamade wõrgu organiseerimine on nõudnud suurte kapitalide mahutamist ja rahwa koormamist wõlgadega. Meie piimatalitustesse paigutatud kapitalide suurusest annawad ettekujutuse järgmised arwud:

1. jaan. 1932. a. arwestati piimatalituste kinnis-, wallas- ja muude warade rahalist wäärtust ümmarguselt 12 miljoni krooni peale. Mitte kõik see raha pole liigete poolt kokku pandud, waid umbes 26% ühisuste warandustest on soetatud wõlgadega. Kogusummas oli piimaühisustel 1. jaanuariks 1932. a. wõlga — 8.306.984 krooni, kui rahalised saamised maha arwata. Ühe liikme peale tuleb piimaühisustes keskmiselt wõlga 102 krooni 57 senti, ühe piimatooja peale jagatult on see arw 56 krooni 17 senti.

Loomulikus olukorras ei oleks see wõlakoorem piimaühisustel kuigi raske kanda olnud. Mis aga praegu seisukorra halwaks teeb, see on ennenägematu wõi hinna langus, mis on muutnud piimatalituste töö ebatasuwaks. Paljudel piimaühisustel on selle tõttu raske ja mõnedel otse wõimatu õiendada oma wõlakohustusi.

Wõihinna katastroofiline langus algas 1931. a. sügisel ja sest saadik on olukord aina pahenenud, sest sissewedumaad on hindade langemisega käsi-käes oma karjapidajate kaitseks kõiksugu abinõud tarwitusele wõtnud, alates omamaa karjasaaduste propagandast ja lõpetades sissewedu kontingentide maksmapanemisega. Praegu on kõigis neis maades, kuhu meie oma wõid müüme, sissewedu kitsendatud. Saksamaal maksab kõrge wõitoll ja peale selle on seal weel iga maa jaoks eriline kontingent maksma pandud, mis ära määrab, kui palju kusagilt maalt wõid sisse wedada lubatakse. See kitsendab meie wõi turustamist õige tundwalt. Inglismaal maksab wõi sissewedutoll, Prantsusmaal ja Belgias, kuhu meie ka oma wõid müüme, peame samuti wõi sissewedul kõrget tolli maksma.

Kõik need kitsendused ja madal wõi hind on selleks kaasa mõjunud, et wõi wäljawedu wiimasel ajal pea kõigis Euroopa maades on wähenema hakanud. Arwustik kõneleb selle kohta järgmist:

1932. a. esimese kümne kuu jooksul, mille kohta andmed olemas, on wõi wäljawedu wähenenud (1931. a. sama ajaga wõrreldes) järgmiselt:

Taanis	7,7%
Hollandis	50,3%
Rootsis	88,1%
Soomes	16%
Eestis	11%
Poolas koguni	89%

Ainult Läti ja Leedu on oma wäljaweo ala hoida suutnud.

Kuna Euroopas wõi walmistus niiwiisi üldiselt wäheneb, on ookeanitagused maad samal ajal oma wõi walmistust suurendama asunud ja nende wõi wallutab nüüd Euroopa turud. Nende wõi ongi selles süüdi, et praegu wälisturgudel hinnad nii alla on läinud.

Kui meie nüüd pöörame pilgu olukorra juure Eestis ja katsume kokkuwõtet teha,

kui palju wõihinna langus meile kahju on toonud,

siis saame järgmise pildi. Ekspordiwõi kilo maksis meil franko ärasaatejaam keskmiselt:

1929. aastal	270 senti
1930. „	210 „
1931. „	165 „
1932. „	113 „

1933. a. jaanuaris langes wõi hind weelgi madalamale, juba alla 90 sendi kilo eest. Kui arwame wäljaweetud wõi raha peale ümber, siis näeme järgmist:

1929. aastal weeti Eestist wälja 244.216 tünni wõid ja saadi selle eest raha 35.507.000 krooni, möödunud 1932. aastal wedasime wälja 246.782 tünni, seega isegi 2½ tuhat tünni rohkem kui 1929. a., kuid raha saime möödunud aastal oma wõi eest kõigest 15.500.000 krooni, seega 2 miljardi senti (ehk 56%) wähem kui 1929. aastal.

Need arwud näitawad, kui rängalt majanduskriis meie piimandust on tabanud.

Kerkib üles küsimus, mis tuleb seesuguses olukorras teha?

Mõned ütlewad, et riik kindlustagu põllumehele wõi eest 1929. aasta kõrge hind ja siis oleme kohe raskustest üle. See on unistus, mida ükski maapealne wõim täita ei suuda ja sellepärast ei maksa meil seesuguseid pettepilte endile silmi ette maalida. Mis meie teha saame on see, mida teewad kõik teised wõi eksporteerijad maad praegu.

Meie peame oma wõiasjanduse nii ümber korraldama, et meie suudaks produtseerida ka praeguste madalate hindadega.

Ainult selles seisab praegu pääsetee ja kui tänane piimanduse päew tahab selles suunas tegew olla, siis wõib ta palju kasulikku korda saata.

Minu arwates tuleks meil nelja küsimuse juures lähemalt peatuda ja need oleks:

1) kuidas weelgi wähendada wõi walmistamise kulusid?
2) kuidas suurendada karjade toodangut?
3) mida suudab riik omalt poolt piimaühisuste awitamiseks teha? ja
4) kas wõi turustamisega on kõik korras!

Wõtame kõige pealt

piimatalituste tööstuskulud.

Need olid keskmiselt:

	1 kg wõi kohta senti	% wõi hinnast
1928	40	14,2
1929	39,8	14,7
1930	36,1	17,1
1931	34,0	20,6

Nagu sellest näha, on piimatalituste tööstuskulud wähesel määral aasta-aastalt langenud, kuid et wõihinna langus suurem on tööstuskulude langusest, siis on tööstuskulude % wõihinnast järjekindlalt tõusnud.

1932. a. kohta puuduwad weel tööstuskulude andmed, kuid põllutööministeeriumile esitatud eelarwetest selgub, et ühispiimatalitused on püüdnud kulukes kokkuhoidu saawutada, milleks kahtlemata kaasa aitas põllutööministeeriumi poolt algatatud ja ühistegeliste keskasutuste poolt 1932. a. ette wõetud ühine aktsioon ühes kohapealsete tegelastega ühispiimatalituste jooksmate tööstuskulude korraldamiseks.

Tööstuskulude wähendamise otstarbel on maatulundusekapitali laenuprotsenti alandatud 3% pealt 1% peale, mis andis piimaühingutele 1932. a. kuludes kokkuhoidu 37.700 kr. See summa oleks wõinud weel suurem olla, kuid kõik piimaühisused, arwult umbes 40, ei ole laenuintressiide alandamist palunud. Samal ajal anti põllutööministeeriumi poolt toetust piimaühingutele nende erawõlgade intressiide osaliseks tasumiseks 41.555 krooni.

Maatulundusekapitali poolt wõeti 1932. a. piimaühingute eralaenusid üle 332.865 krooni, mille tõttu piimatalituste tööstuskulud laenude intressiide osas wähenesid 23.300 krooni wõrra. 1. weebr. 1932. a. maksmapandud seaduse alusel, mille järele laenuprotsent ei tohi ulatada üle 8, said piimaühingud eralaenude intressiide osas wõrreldes 1931. aastaga kokku hoida umbes 30.000 krooni. Kokku on piimaühingute tööstuskulud kõigi nende laenude alal ette wõetud riiklikkude aktsioonide tagajärjel wähenenud kokku ümmarguselt 132.500 krooni.

Kuna laenude %% moodustasid piimatalituste keskmisest tööstuskuludest 1931. a. aga kõigest 10,9%, siis arusaadawalt ei suuda laenude intressiide alandamine üksi keskmisi tööstuskulusid nimetamisewäärt wähendada ja seda isegi siis mitte, kui laenude intressid hoopis ära jääks. Suurema osa tööstuskuludest moodustawad teised kulud. Laenude ja laenuintressiide probleem on seega wähema arwu ja peamiselt nimelt nende ühispiimatalituste probleem, kelle tööstuskulud lähewad üle üleriiklise keskmise tööstuskulu. Wiimaste seisukorda saab suures enamuses wõlgade küsimuse lahendamisega ka stabiliseerida. Osa praegustest wõlaraskustes olewatest piimatalitustest tuleb aga paratamatult likwideerida ja nimelt need, mis raiooni suhtes ei asu õigel kohal. Raskuseks on selle juures ühingu wõlgade eest wastutajate küsimus. Kuna ühingu likwideerimisel ühingu warandustest tawaliselt ei jätku wõlgade katteks, siis loomulikult tuleks puuduw osa kanda wõla eest wastutajatel põllupidajatel. Praegu ei suuda põllumees aga oma kohustusigi õiendada, rääkimata weel teiste kohustuste oma peale wõtmisest. Riik peab sellepärast siin mõnesugusel teel appi tulema, et raskustesse sattunud piimatalitused endaga teisi kaasa ei kisu.

Paljude ühisuste seisukorda saaks parandada piimaläbikäigu suurendamisega teiste piimaühingutega ühinemise teel. Aga ka ühinemise küsimusedki on raskelt lahendatawad kui nad on seotud kohapealsete wastoludega, rahaliste wahekordadega jne. Käskkirjadega keskkohast ei ole siin palju midagi ära teha, waid neid küsimusi peawad lahendama ikkagi tegelaste kokkulepped kohtade peal.

Kuidas piima hulk tööstuskuludele mõjub, selleks järgmine näide kahest lähestikku asuwast piimatalitusest.

	Piima hulk 1931.	Tööstuskulu ilma laenude %% ja amortisatsioonita 1 kg wõi kohta
Jõhwi	5.244.236 kg	18 senti
Rakwere	1.906.684 „	38 „

Tööstuskulude wähendamine üldiselt ei peaks olema sugugi wõimatu asi. Nimelt selgub, et ühed ja samad kulud on üksikute piimatalituste juures wäga lahkuminewad, isegi sel juhul, kui piima läbikäik on enam-wähem ühtlane. Põllutööministeeriumis on näiteks wõrreldud 6 ühispiimatalituse kulusid, kus piima läbikäik on enam-wähem wõrdne. Selle juures selgus, et nendes ühisustes ulatasid tööstuskulud ilma laenu %%-ta ja amortisatsioonita 19 sendist kuni 31 sendini 1 kg wõi kohta. Sama suuri lahkuminekuid näeme tähtsamates kulu liikides. Nii kõiguwad palgad ühe kg wõi kohta 7,4 sendist kuni 11,2 sendini, kütte kulud 3 sendist kuni 5,9 sendini ja isegi pakkimiskuludes, mis materjalide enam-wähem ühtlaste hindade tõttu peaks ka enam-wähem wõrdsed olema, näeme kõikumist 4,5 sendist kuni 5,4 sendini ühe kg wõi kohta. On selge, et suuremaid wõi wähemaid kokkuhoide peaks saama teostada weel paljudes kululiikides, mis kokku kahtlemata annawad silmapaistwaid tagajärgi ja wõimaldawad piima eest kõrgemat wäljamaksu. Peab aga tähendama, et igasugustel kulude kokkutõmbamistel on oma piir, millest allapoole minna enam ei saa ja nii on lugu ka piimatalituste tööstuskuludega. Sellepärast karjapidamise seisukorra parandamiseks ja põllumehe peatuluallika kindlustamiseks ei tule piirduda üksi piimatalituste tööstuskulude wähendamisega, waid

tuleb ette wõtta ka radikaalseid abinõusid piima tootmiskulude wähendamiseks ja karjapidamise ratsionaliseerimiseks.

Sel alal on wõimalik tasuwuse suhtes palju ära teha.

Meil oli 1923. a. 319.685 lehma, 1930. a. aga juba 415.897. Suurenemine seega 7 aasta jooksul 30,1%. Põlluheina niitepind karja jaoks suurenes samal ajal aga kõigest 22,1%. Karja kaswamine jõudis meil seega sööda-pindaladest ette, kuid oleks pidanud sündima wastupidi. Praegu ei saa rajada karjapidamist enam wäljast muretsetud söötadele, nagu wiimastel aastatel, sest selleks ei jätku meil enam raha. Sellepärast on meil praegustes muutunud oludes, tähtsaks ülesandeks karja arwu kooskõlastamine kodumaise loomasöödaga. Loomasööda wähesust arwesse wõttes, meil tuleks, et söötmise intensiiwsust tõsta, asuda karja arwu wähendamisele. See abinõu pole aga rahwa- ja riigimajanduslikult soowitaw. Karjadest wõib kõrwaldada waid neid ülearuseid loomi, keda meil on õige palju, nagu segawerd pullikesed, ahtrad, wanad ja wiletsad lehmad, kes toodangut ei anna, waid ilmaaegu toitu nõuawad. Nende loomade likwideerimisega wabaneks loomatoitu paremate lehmade tugewamaks söötmiseks, mis kohe aitaks kogu toodangut tõsta.

Karjasööda pindalade suurendamise poole on meil kogu aeg püütud, kuid saawutused on wõrdlemisi wäikesed. Kultuurkarjamaid on meil ainult 1000 ha ümber ja kultuurheinamaid leidub waid üksikute ha-dena. Kõide selle juures leidub aga meil (1929. a. üleskirjutuste järele):

kuiwendamata heinamaid	— 466.312 ha
laastamata „	— 218.340 „
kuiwendamata karjamaid	— 271.658 „
laastamata „	— 184.396 „
Kokku:	1.140.701 ha

Seega on üle 40% põllumajanduslikust maast seisukorras, mis ei anna peaaegu midagi. Osa sellest maast kahtlemata wõiks anda juba wõrdlemisi wäikse töö mahutamisel mõnesugust toodangut. Rohumaade parandus ja kultuurrohumaade soetamine peaks saama meil päewaülesandeks. Selleks tulekstid ka riigil ära kasutada kõik wõimalused ja olemasolewad abinõud suuremate kuiwendamise, laastamise jne. tööde läbiwiimiseks (töötatöölised), odawa heinaseemne ja kunstwäetise muretsemise alal jne.

Peale kõlbmata maade rohumaadeks muutmise saaks otstarbekohase karjasööda kogust muidugi tublisti suurendada ka põllu arwel. Liikumine sel suunas on aga möödunud 10 aasta jooksul olnud samuti nõrk kui rohumaade kultiweerimise alalgi.

Meie peamine eesmärk peab olema toodangute tõstmine. Wälismaadega wõrreldes, oleme meie oma karjatoodangutelt teisest kaugel taga. Meie saame aastas, keskmiselt wõttes,

ligi 2 korda wähem lehmadelt piima, kui Taanis.

Meie lehma aastane piimatoodang on umbes 1.617 kg, Taanis aga 3.240 kg. Isegi meie kontroll-karjade keskmine toodang jääb 1000 kg piima wõrra Taani, Saksa ja Rootsi kontroll-karjade keskmisest piimatoodangust taha. Kui meie saaksime oma lehmadest sama palju piima, kui Lääne Euroopa põllumehed, wõiksime ka praeguste madalate wõi hindade juures meiereidest ligi poole rohkem raha saada. Sinna poole tuleb püüda. Toodangu tõstmise wõimalused ei peitu meil ainuüksi söötmisolude parandamises, waid ka karjade ja nende pidamise ning hoolitsemise tingimuste parandamine tõstaksid meie toodangut. See ei nõua tihtipeale mingisugust kapitali inwesteerimist ega uue tööjõu rakendamist, waid ainult head tahtmist ja oskust.

Kui meil asutakse karjapidamise parandamisele mitmelt poolt korraga, s. t. parandatakse söötmise, pidamise, hoolitsemise olusid ja arendatakse karjamaterjali ennast, siis ei jää toodangute tõus tulemata. Toodangute tõus aga tõstaks kohe pidamise tasuwust, sest kulud jaguneksid suuremale piima kogusele. Piima kg omahind muutuks seeläbi odawamaks, põllumees saaks suuremat tasu ja meie wõistluswõime maailma turul suureneks.

Piimatalituste tööstuskulude wähendamine ja piima omahinna allawiimine, need on kaks praeguse silmapilgu tähtsamat probleemi, millele tuleb tõsist tähelepanu pöörata ja mis on pea ainukesed püsiwad abinõud meie wõistluswõime alleshoidmiseks wälisturgudel ja meie põllumehe sissetulekute kindlustamisel.

Tootmise ratsionaliseerimine ei ole aga muidugi läbiwiidaw mõne päewaga ega kuuga. Hindade languse tõttu on aga põllumees sattunud suurtesse raskustesse. Et kergendada põllumehele kohanemist uutele oludele,

on riik püüdnud wõimaluse piirides põllumeestele abiks tulla

hindade langusest tingitud raskuste kandmisel.

Ma nimetasin juba maatulundusekapitali intressiide alandamist ning toetuse andmist eralaenude intressiide tasumiseks. Need wõimalused awanewad ka käesolewaks aastaks. Maatulundusekapitalil on kawatsus 1933. a. jooksul üle wõtta piimaühingute eralaenusid 526.500 krooni ulatuses, mis laenudega koormatud piimaühingute seisukorda tunduwal määral parandada aitab, kuna nende eralaenud sellega muutuwad pikaajalisteks. Edasi on maatulundusekapitali nõukogu möödunud aastal mitmele raskuses olewale piimaühingule nende sellekohasel palwel 3—5 aasta jooksul ära jätnud peawõla kustutamise nõude, mille tõttu wastawatel piimaühisustel tuleb riiklise laenu kasutamise eest maksta waid 1% aastas. See soodustuse wõimalus on olemas ka teistel raskustes olewatel piimatalitustel.

Loetletud soodustused aitawad piimaühingute seisukorda kergendada. Põllupidajale annawad nad otsekohe siiski wõrdlemisi wähe. Et aga ka põllumehele tema praegustes raskustes tunduwamat abi pakkuda, selleks otsustas wabariigi walitsus 8. jaanuarist alates maksma panna wõi wäljaweo preemiad. Preemiad makstakse wäljaweetud wõi pealt, sordi peale waatamata. Preemia suurus on jaanuari, weebruari ja märtsi kuudel 80% wõi hinnast, ja nimelt sellest hinnast mis saab eksportöör wõi eest wälismaal, sest preemia arwatakse Eesti pangale müüdud waluuta alusel. Praeguse wõi hinna juures oleks preemia umbes 33 senti wõi kg. kohta. Arwesse wõttes seda, et ekspordifondis praegu weel raha wähe on ja teisest küljest meil tänawu on loomatoidu puudus, otsustas wabariigi walitsus põllutöökoja soowi kohaselt riigi rukki tagawaradest anda 6000 tonni wilja, millest walmistatakse loomasööt, mis nüüd talwekuudel antakse preemiaks ekspordiwõi eest. Selle rukkijahu wäljaandmine algab juba weebruarikuul.

Need preemiad, wõib olla, ei rahulda mõnede soowe, eriti praeguste madalate wõi hindade juures, kuid walitsus on püüdnud lubada seda mida ta ka tõesti loodab täita suutwat. Lubada suuri preemiaid ja tegelikult mitte midagi anda, nagu see praegu sünnib ühes meie naaberriigis, see ei paranda põllumehe olukorda ja sellepärast ei tahtnud walitsus seda teed käia. Walitsus loodab, et põllumehed sellest aru saawad ja püüawad omalt poolt kaasa aidata selleks, et praegusi raskeid aegu üle elada.

Lõpuks

mõni sõna ka meie wõi wälisturgudest.

Lähemas tulewikus on oodata weelgi teraswamat wõistlust wõiturgudel, kui see sündis seni. Euroopa suuremad wõitootjad maad ei soowi nii kergesti loowutada sissetöötatud ja kätte wõidetud turgusid ookeanitagustele wõistlejaile. Esirinnas sammub siin Taani. Oma saaduste ühtlast toodangut ja kõrget kwaliteeti käsitades ja seda isegi weelgi arendades, püütakse seal hoida endisi turgusid ja tungida uutele (Prantsusmaa, Belgia). Inglismaal maksma pandud tolli mõju asumaade kasuks püütakse pehmendada kõrgema saaduse kwaliteediga, parema ja odawama müügikorralduse loomisega. Uudisena wiimasena nimetatud sihis on tarwitusele wõetud pakiwõi (1- ja 2-naelalistes tükkides) müük, otsekohe wäikekaupmeestele. Pakiwõi müüki on Taani eeskujul hakanud kasutama ka mõned teised maad (Rootsi, Uus Merimaa).

Samuti on üksikuis mais püütud mitmekesistada müüdawate piimasaaduste liike. Suuremat tähelepanu on pööratud koore, kondenseeritud piima, juustu jne. turundamisele. Ka meil tuleks neid wõimalusi silmas pidada.

Ei ole ette näha, et seisukord wõiturul nii pea paraneks. Ennem wõib arwata, et erakorraliselt madalale surutud hinnad annawad põhjuse sissewedumaades wõtta tarwitusele weel uusi kitsendusi, mis wõiwad weelgi alandada wäljaweomaades wõihindasid.

Otstarbekohasem wõi turundamine on olnud meil päewaküsimuseks juba mitu aastat. Eriti terawaks on muutunud nõudmised, et meie oma wõimüüki paremini korraldaks Inglismaal.

Seni müüsime oma wõid peamiselt Saksamaale. Selle tõttu ei tunta meie wõid Inglismaal, eriti Põhja-Inglismaal, kus on hinnad paremad. Inglise turu sissetöötamisel tuleb esialgu kannatada kahjusid. Meie wõi wäljaweoäridelt nõuab sarnane turu wallutamine kooskõlastatud tegewust. Seda on püütud saawutada wõiwäljaweo äride omawahelise lepinguga, mille järele nad kohustuwad 10% wõist saatma Inglismaale. Kas aga sel teel suudetakse wõita Eesti wõile Põhja-Inglise turul kindel seisukoht on küsitaw.

Teisest nõuetest, mis wiimasel ajal on terawamalt üles kerkinud kui enne, oleks nimetada tarwidust meie wõid müüa peale nimetatud kahe turu weel teistel turgudel — Belgias, Prantsusmaal, Tshehoslowakkias, Shweitsis ja m.

Igal uuel turul sissetöötades Eesti wõib mitme äri kaudu, nagu see sünnib meil praegu, kerkib üles hädaoht, et meie wõid müüakse meie eksportööride tegewuse kooskõlastamatuse tõttu mitmesuguse hinnaga. See kõik surub meie wõi hinna alla, sest kõrgemat hinda kui meie ise ei soowi, ei hakka ometi keegi maksma. Sel teel meie wõid müües ei ole mingisugust kindlustust, et meie wõi püsiks turul pidewalt ja selle järgi seal tekiks nõudmine ning tõuseks hind.

See kõik seab paratamatult üles küsimuse:

kas praegune killunenud wõi müügi korraldus suudab ise kõrwaldada kõik puudused, hoida wõimalikult alles ja kindlustada meie wõi endised tarwitajad ning wõita juure weel uusi?

Kõikide tundemärkide järgi tundub praegune müügikorraldus olewat nõrk ja killunenud nimetatud ülesannete lahendamiseks.

Kuna aga wõi wäljawedu on meil wäga suure osatähtsusega meie rahwamajanduses, sest tema kaudu saab riik ligi 40% wäliswaluutat, temast ripub ära meie kandwama majandusharu — karjakaswatuse tulewik, siis peab meil õigus olema nõuda, et wõimüügi korraldus peaks olema sarnane, mis suudaks täita tema peale raskel ajal pandud ülesanded.

Wõi müük wälismaile peaks sündima plaanikindlalt. Seda oleks aga wõimalik teostada ainult siis, kui wõi müük sünniks ühest keskkohast, see tähendab, oleks tsentraliseeritud.

Sel teel töötades saaks meie kaotada seni tarwitusel olnud ühepäewa müügipoliitika, meil oleks wõimalik kindlustada meie wõile ostjaskonda, äride omawaheline wõistlus wälisturgudel hinna allasurumise suunas kaoks ja peaasi, meie saawutaks hulk kokkuhoidu, kui eksportööre wähem oleks.

Tsentraliseeritud müügikorraldust wõib ette kujutada wäga mitmesugusena ja suurel kooskõlal on raske kaaluda ühe ehk teise wormi paremusi, kuid põhimõttelises küsimuses ei saa wist olla kahte arwamist —

tsentraliseeritud wõi müügikorraldus on meie piimakarjapidamise tulewiku huwides hädawajalik.

Isekküsimus on aga muidugi, kas seda sunnikorras saab läbi wiia.

Wälisturu kõrwal ei saa walkides mööda minna ka siseturust, seda enam, et wälisturu madalate hindade tõttu on mitmed piimaühisused juba kas täiesti wõi osaliselt loobunud wäljaweo wõi walmistamisest, realiseerides oma saadusi siseturul. Siseturg on aga meil weel üsna korraldamata seisukorras, eriti piimamüügi alal. Kahtlemata tuleb selle arwele kirjutada see ebaloomulik asjaolu, et meil Eestis nii wähe piima tarwitatakse. Nüüd, kus meil wälisturgudel iga päewaga olukord kitsamaks läheb, tuleb tõsiselt otsida abinõusid, kuidas saaks piimasaadusi ka siseturul senisest rohkem realiseerida.

Ma olen püüdnud peatada kõigi tähtsamate küsimuste juures, mis meie piimanduse alal praegu päewakorral on. Teil jääb nende küsimuste kohta öelda oma sõna.

Meie elame üliraskel ja majanduslikult raskelt kurnawal aegjärgul. Igal minutil sünnib raske heitlus olemise eest. Heitluse momentidel tulewad ära kasutada kõik wõimalused wõidule pääsemiseks. Selleks on aga waja alles hoida kindlat tahet ja külma werd. Mina loodan, et tänane piimanduse päew kõiki üleskerkiwaid küsimusi rahulikult käsitab ja teie siit kaasa wiite teadmise, et kui meie ühisel nõul ja ühisel jõul tegutseme, et meie siis praegustest raskustest üle saame ja alles hoiame oma produtseerimise wõime ja produtseerimise abinõud, mis on wajalikud iseseiswa olemise jatkamiseks.

Põllutööminister A. Tupits'i põhjalik ja kaine ettekanne meie piimanduse olukorrast wõeti piimaühingute esindajate poolt elawa kiiduawaldusega wastu.

Piimaühisuste päewa tulemused.

Tartu kongressi liialdatud nõudmised lükati tagasi.

Kaine mõistus wõitis.

Tallinnas peeti pühapäewal üleriiklist piimanduse päewa, mille üksikasjaliku kirjelduse lugejad leiawad meie tänasest lehest.

See oli suur koosolek. Mitusada piimaühisuste saadikut oli kogu maalt kokku tulnud, et arutada meie piimatalituste seisukorda, mis wõi hinna ennenägematu langemise järeldusel on wäga raskeks kujunenud.

Piimaühisuste saadikud sõitsid Tallinna soowiga kainelt ja asjalikult olukorda arutada. Siin said nad aga üsna suure pettumuse osaliseks, sest üks kildkond inimesi püüdis piimanduse päewal kõik selleks teha, et saadikuid asjaliku töö juurest eemale kiskuda.

Need mehed olid tuntud hiljutise Tartu kongressi päewilt. Nemad olid juba päew warem Tallinna käsutatud, kus neile igale ühele osa ära jaotati, mis keegi neist pidi rääkima ja tegema.

Kõik oli korraldatud ja sihitud selle poole, et muuta piimanduse päewa poliitiliseks miitinguks, selle sõna kõige halwemas mõttes.

See neil aga ei õnnestunud. Päewa juhataja rkl. Tonkman astus niisugustele plaanidele kõige kindlamalt wastu ja see mõjus. Poliitilised noodawedajad lõid taganema.

Aga see oli alles algus. Päris lüüasaamine tuli aktsioonimeestel resolutsioonide hääletamisel. Tartu kongressi otsused kandis ette rkl. Laur. Neist oli tähtsam nõudmine, riik kindlustagu wõi hind 182 sendi peale kilo.

Wõib olla mõnigi arwas, et küllap piimaühisuste tegelased on kahel käel sarnase ettepaneku poolt, sest miks raha wastu olla, kui pakutakse. Kuid talumehed osutusid targemateks ja järelekaaluwamateks, kui neist arwati. Piimaühisuste tegelased küsisid, kust mõeldakse raha wõtta seesuguse hinna maksmiseks? Selle peale ei teadnud keegi midagi wastata. Kõikjalt kostsid hüüded, et piimanduse päew ei tohi niisugusele demagoogilisele pinnale laskuda. Ja siis saabus huwitaw silmapilk. Suure enamusega lükati 182-sendilise wõi hinna kindlustamise nõue tagasi.

Piimaühisuste tegelaste pere näitas selle hääletamisega, et meie põllumehed ei poolda seda, kui tullakse wälja teostamatute ja liialdatud nõudmistega, mida keegi ei suuda täita.

Analoogiline lugu kordus piimaühisuste laenude küsimuse juures. Siin oli aktsioonimeeste nõudmine, et kustutatagu piimaühisuste wõlad. Ka sellele ettepanekule astusid piimaühisuste tegelased ise wastu. Sõnawõtjad näitasid, et see oleks lausa ülekohus nende ühisuste suhtes, kes on suurte jõupingutustega oma wõlad tasunud wõi pole üldse wõlga teinudki. Ka seegi ettepanek lükati tagasi.

Tartu kongressi mehed kaotasid seega täiel frondil. Kõik nende tähtsamad nõudmised kukkusid läbi. Neil ei jäänud selle järele muud üle, kui tagasi tõmbuda. Koosolek, mida warem mitmed sõnawõtjad wõrdlesid „mustlaste laadaga", muutus selle järele kohe rahulikuks. Asjalikult wõeti nüüd sõna ja selgitati lühikese ajaga hulk küsimusi ära.

Piimanduse päewalt sai selge pildi sellest, kui raskesse seisukorda on meie põlluharijad majanduskriisi ja kohutawa hindade languse tõttu sattunud. Aga meie maainimesed ei ole meelt heitnud. Nad on külma were alal hoidnud. Nad kaaluwad ja rehkendawad ja ei torma uisapäisa igaühe järele, kes aga oskab sõnu teha ja lubadusi jagada.

See kaine meel ja see asjalik mõtlemiswiis on pandiks, et meie põllumehed saawad wõitu ka praegustestki raskustest, nii rusuwad kui need ka ei ole.

Raadio saatekawa.

Reedel, 3. weebruaril.

Tallinn, 298,8 mtr. 17.45 heliplaate ja reklaami. — 18.00 wälismaisi päewauudiseid. — 18.15 lastetund. — 18.45 kodumaisi päewauudiseid. — 19.00 „Waba Maa" peatoimetaja Ed. Laaman: Landeswehri sõda Eestiga. — 19.30 ülekanne Tartust. — 20.05 kontsert. Juh. md. Ark. Krull. Orkester: Tcherepnin, süit, Tibetis, Rayners, Melodia. Reissiger, awam. Kaljuwecki, Hermann, Wene unelm. Flöödisoolosid, Arnold Sepp. Orkester: Gounod, fant. oop. Romeo ja Julia. Soololaule — Martin Taras'e (tenor) ettekandes. Orkester: Suppe, awam. Kerge ratsawägi. Werdi, fant. oop. Trawiata. Soololaule — Martin Taras. Orkester: Dimitriescu, Rumeenia fantaasia. Dorf, Marss.

Tartu, 579 mtr. 17.45 heliplaate ja reklaami. — 18.00 ülekanne Tallinnast. — 19.30 dr. med. K. Lellep: Wastastikune wahekord kehatüüpide, temperamendi ja haiguste wahel. (Ülekanne T. terwishoiu muuseumist). — 20.00 ilmateade ja ajanäitaja-õiendus. — 20.05 ülekanne Tallinnast.

Laupäewal, 4. weebruaril.

Tallinn, 298,8 mtr. 17.45 heliplaate ja reklaami. — 18.00 wälismaisi päewauudiseid. — 18.15 heliplaate. — 18.45 kodumaisi päewauudiseid. — 19.00 ülekanne Tartust. — 19.30 „Päewalehe" toimetaja E. Jalak: Nädala wälispoliitiline ringwaade. — 20.00 ülekanne Tartust. — 20.05 kontsert. Juh. md. Ark. Krull. Orkester: Czibulka: Sõjamarss. Keler-Bela, Loomiline awamäng. Oboesoolosid — M. Prokofjeff. Orkester: Rubinstein, Lezginka. Rhode, Okasroosikese pulmasõit. Padouk, Ungari parafraas. Zeller, potp. op. „Linnukaupleja". Mannfred, Beebide paraad. Strauss, walss „Ilusal sinisel Donaul". Mannfred, Marss. — 21.15 wana tantsumuusikat (M. Salongi trio). — 22.00 moodsat tantsumuusikat ja reportaashi pressi-ballilt. (Ülekanne ohwitseride kesskogu kasiinost.)

Tartu, 579 mtr. 17.45 heliplaate ja reklaami. — 18.00 ülekanne Tallinnast. — 19.00 E. karskusliidu kodukaswatustoimkonna kodukaswatuslik kursus. Õpetaja E. Kadak: Raskelt kaswatatawad lapsed. — 19.30 ülek. Tallinnast. 20.00 ilmateade ja ajanäitaja-õiendus. — 20.05 ülekanne Tallinnast.

Wiljandis algab lasketiiru ehitamine.

Neil päewil hakatakse Wiljandis hädaabitööde korras ehitama garnisoni õppeplatsile Männimetsa uut lasketiiru, mille pikkus on 600 meetrit ja mille kawa kohaselt kujuneb moodsamaks üle riigi.

Joann ei anna ametikuube wälja.

Petseri maruwenelaste kantsi tuulutatakse: munkpreester Andrei paigutati wanglasse, mitropoliit karistas Nikonit.

Endine piiskop Joann Petseri kloostrist lahkudes wõttis kaasa piiskopi ametriided, seletades, et need on Pühtitsa naiskloostri poolt kingitud temale isiklikult. Sellekohasel juurdlusel on Pühtitsa kloostri igumenja Korownikowa nüüd seletanud, et ametriided on kingitud kloostrile. Joannil tuleb ametkuub anda tagasi, siiaajani ta pole seda aga teinud.

Kloostriülema senine kohustetäitja munkpreester Andrei on teatawasti alates 1. weebruarist kõrwaldatud ametist. Ülempreester Leismanni kohalejõudmiseni on mitropoliidi poolt kloostriülema kohusetäitjaks määratud munk Agafon. Leisman asub kloostriülema kohale 14. weebruaril.

Munk-preester Andreid karistas kohtusiseminister teatawasti 1-kuise arestiga wõi 300-kroonise rahatrahwiga. Kuna maruwenelased oma käsilasele määratud trahwi tasumiseks raha kokku ei saanud, wiidi Andrei läinud laupäewal ametwõimude poolt Wõrru ja paigutati wanglasse karistust kandma.

Teisele ägedamale maruwenelaste käsilasele munkpreester Nikonile määras mitropoliit neil päewil karmi waimuliku karistuse. Ta ei tohi kanda preestri ametkuube ja risti ega pidada jumalateenistusi. Selle asemel tuleb Nikonil asuda kloostri alamatele töödele. — Nikon olnud 17. dets. peetud salakoosolekul ägedaim Joanni pooldaja ning tarwitanud kirikuwalitsuse kohta haawawaid ütelusi.

Arwatakse, et pärast seda tuulutamist wenelaste keerutused Petseri kloostri ümber waibuwad.

Taanis piiratakse peekonsigade tapmist.

Inglise turul terweneb seisukord.

Peekoniturul püsib tõusu tendents. Eesti peekoni hinnad tõusid Londonis 2—3 snt. kilolt. Taani ja Poola peekoni hinnad tõusid 2 snt kg-lt. Tõus on tingitud peamiselt nõudmise paranemisest. Ühtlasi on wanad peekoni tagawarad, mis tekkisid erakordselt suurest sisseweost oktoobris ja nowembris enne sisseweo kitsendamise jõusse astumist, jõudmas lõpukorrale. Nende asjaolude tõttu on seisukord peekoniturul terwenemas.

Hiljuti peetud Taani eksporttapamajade esindajate koosolekul otsustati tapmist piirata 20% wõrra iga üksiku põllumehe kohta. See on esialgne abinõu, kuna uus reguleerimiskawa tahetakse maksma panna alates 1. maist, mis ehk sünnib seadusandlisel teel.

41.000 asundustalu pärisomanduseks kinnitatud.

Asunduskohti müügile määratud 48.000.

Neil päewil selgusid põllutööministeeriumi riigimaade ametis andmed selle kohta, kui suur arw käesolewa aasta alguks asundustalusid pärisomanduseks on kinnistatud. Nimelt oli selleks ajaks 35.770 asundustalu pidajaile kohaostu paberid kätte antud ja kohad lõplikult omanikkude nimele kreposteeritud. Samal ajal seisis kinnistusosakondades paartuhat kohaostu toimetust ja metsaülemate juures 3451 akti. 1. jaanuariks s. a. oli kinnistusosakondadele esitatud 37.354 ostulepingut. Neid arwusid silmas pidades, wõib öelda, et 1. weebruariks s. a. on ümmargusel 41.000 asundustalu pärisomanduseks müüdud. See on umbes pool meie asunduskohtade arwust. Esialgul on müügile lastud umbes 48.000 talu. Teised jääwad weel rendile ja müüakse edaspidi.

Asundustalude müügi arenemise kohta walmistatakse wabariigi walitsusele 10. weebruariks pikem aruanne.

Armupalweid wangidelt massiliselt.

Ka poliitilised wangid on agaramad.

Walitsusel tuleb läbi waadata 2500 palwekirja.

Läheneva wabariigi juubeli-aastapäewa puhul on wanglatest hakanud tulema wabariigi walitsusele armuandmise-palweid otse massiliselt, rohkem, kui kunagi warem, sest loodetakse, et 15. aastapäewa puhul walitsus on armuandmises wastutulelikum. Seni on kohtu-siseministeeriumis registreeritud 2151 armupalwet, mis üle riigi wanglatest kokku tulnud. Umbes 200 palwet on weel registreerimata. Palwete sisseandmine aga jatkub. Nii wõib arwata, et armupalwete üldarw kaswab umbes 2500 peale.

Tähelepanu äratab et ka poliitilised wangid on hakanud elawamalt palweid esitama, märgatawalt rohkem, kui waremail aastail.

Wabariigi walitsus asub suuremal arwul läbiwaatama ja otsustama palweid 15. weebruari paiku.

Osa armupalweid aga ongi juba otsustatud. Armu anti umbes paarikümnele wangile. Teiste seas sai armu ka tuntud kommunistline tegelane Teppich, kes oli kauemaks ajaks sunnitööle mõistetud. Ta juba wabanes wanglast.

Segased lood tubakatollidega.

Uuritakse Kopenhaageni firma „Dansk-Estnisk" ehtsust.

Kohtuwõimud, kes juurdlewad praegu tubakatehas „Astoria" bilansiwõltsimise ja direktor Kaljo rahaomastamise lugu, on kõrwuti sellega asunud selgitama „Astoria" tubaka sissewedu. Kaheldakse nimelt selles, kas „Astoriale" saabunud tubakas käis seadusepäraselt minimaalse tollitariifi alla mõnele riigile kaubalepinguga antud soodustuste põhjal.

Omal ajal sõlmiti Eesti-Prantsuse kaubaleping enamsoodustuse põhimõttel. Kaubalepingus oli muu seas punkt, et minimaaltariifiga wõib sisse wedada ka teiste maade saadusi, kui kauba saatjaks on ainult prantsuse firma.

Mõni aeg hiljem laiendati see enamsoodustuse kaubaleping ka Taanile. Järelikult wõisid ka Taani firmad teiste maade päritoluga kaupu saata Eestisse minimaatolliga.

Nagu selgunud, et „Astoria" tubakatehas saanud tubaka Kopenhaagenis asuwa aktsiaseltsi „Dansk-Estnisk" kaudu. Ametiwõimudel on tekkinud kahtlus, et aktsiaselts ei ole iseseisew Taani firma, waid „Astoria" haruettewõte. Selles suunas käib edaspidine asja selgitamine.

Enamsoodustuse põhimõttel on tollimaks tubaka kilolt üle 40 sendi odawam. „Dansk-Estnisk" asutati 1927. a. lõpul. Selle firma kaudu üle 4 aasta jooksul „Astoriale" saadetud tubaka wähendatud tollimaksu wahe teeb wälja 15 miljoni sendi ümber.

Taani kroon langeb.

Naelsterling näitab tõusu.

Wiimastel päewadel on Taani krooni kurss wähehaawal alanenud. Kesknädalal oli aga juba langus suurem. Taani kroon Tallinnas noteeriti 58,50 sendiga, mis on 10 protsenti madalam eelmise päewa kursist. See järsk langus näitab, et Taani walitsusel on juba kujunenud wõimatuks oma kulla alusel lahkunud rahaüksust hoida suuremate kõikumiste eest.

Naelsterling näitas kesknädalal tõusu 5 punkti ulatuses. Müügikursiks noteeriti 12 kr. 95 senti.

Kopenhaagen, 31. jaan. Ritzau büroo awaldas järgmise ametliku teadaanne: Taani krooni langus wiimastel päewadel näitas, et ei ole wõimalik Taani ja Inglise waluuta wahel alal hoida suhet, mida soowiti säilitada. Parlamendi nõusolekul walitsus seletab, et kawatsetakse kinni pidada tänasest naelsterlingi kursist, mis on 22,5 krooni. Taani riigipank on lubanud selleks oma toetust.

Daladier — Prantsuse peaminister

Wälisministriks jääb Paul Boncour. — Uus radikaalide walitsus. — Kas sotsialistid toetawad teda?

Pariis, 31. jaanuaril. Radikaalne rahwasaadik Edouard Daladier moodustas täna õhtul uue walitsuse radikaalidest ja mõnede wäiksemate mõõdukate rühmade esindajaist. See walitsus aga ilma sotsialistide toetuseta püsida ei wõi.

Peaminister Daladier jätab oma kätte ka sõjaministeeriumi juhtimise. Wälisministriks jääb edasi Paul Boncour. Radikaalne senator Penancier on nimetatud kohtuministriks ja ministrite nõukogu abiesimeheks. Endine awalike tööde minister Georges Bonnet wõtab enda peale rahaministri rasked kohused. Tema lähemaks kaastööliseks saab eelarweminister Lamoureux. Kaubalaewanduse ministriks saab Frot, töministriks — Francois Albert, õhuministriks — Cot, kaubandusministriks — Serro, awalike tööde ministriks — Paganon. Oma senistele kohtadele jääwad mereminister Leygues, haridusminister de Monzie ja asumaademinister Sarraut.

Uus walitsus esineb saadikutekojale reedel.

Diskontoprotsent Soomes alane.

Helsingi, 31. jaan. Soome pank alandas diskontoprotsenti 6½ pealt 6 peale.

Maiusainete maksu alandatakse.

Rahanduskomisjon wõttis seaduse esimesel lugemisel wastu.

Töösturid nõuawad maksu alandamist.

Maiusainete maksuseaduse muutmise seaduse arutamisel rahanduskomisjoni teisipäewasel koosolekul seletasid tööstuse ja kaubandus-tööstuskoja esitajad, et maiusainete maks tööstused likwideerimisele sundiwat. Ka ei andwat see maks riigile poolti seda sissetulekut, kui loodeti. Maksu protsendi wähendamine 15 pealt 5 protsendi peale, nagu seaduse muutmine ette näeb, üksinda ei aitawat. Nõuawad seaduse kaotamist.

Schokolaadi wabriku Kawe esitaja teatab, et läbikäigud olla niiwõrd wähenenud ja waatamata kahjudele Kawe on sunnitud 1. weebr. oma kõigi saaduste hindu 10 prots. wähendama.

H. Martinson (sots.): Millega on seletataw asjaolu, et enne jõulu töötati suure kiirusega ja lasti töölisi teha ületunni tööd? Maiusainete tööstuste seisukord ei olla sugugi nii halb, nagu esitajad seletawad. Nad tegid suured tagawarad, et nüüd uste sulgumise ähwardusega mõju awaldada kriisimaksu pealepanemisele.

Maasing ja Sihwer (keskeral.) pooldawad seaduse täielist kaotamist.

Maksudewalitsuse esitaja näitab, et maiusainete tööstustes tööliste arw suurenenud on, mõnes isegi kahekordseks kaswanud. Siisemaa müügid on maiusainete alal küll tagasi läinud, wälistellimised aga sellewastu tõusnud. Nii wõib oletada, et maiusainete tööstuste seisukord sugugi nii halb ei ole, kui töösturid seda kujutawad.

Wana seaduse järele peaks riik maiusainete maksu saama 25 miljonit senti. Kui nüüd seadust muuta ja maks 5 protsendi peale alandada, siis saaks riik weel 8 miljonit senti. Nii oleks maksuprotsent normaalne ega koormaks tööstust.

Seadus wõeti esimesel lugemisel wastu.

Baltimeri ühendati Walge merega.

Uus laewatee nõukogude Wenes.

Eestulewaks laewasõidu hooajaks walmib nõukogude Wenes uus laewasõidu tee Walgest merest Oneega järwe ja sealt edasi Baltimerde Leningradi sadama kaudu.

Walge mere ja Oneega järwe ühendustee loomiseks töötasid wenelased juba pikemat aega. Ehitati uus kanalite süsteem. Laewatee algab Soroki sadamast Walgemere ääres, mis ehitatakse suurimaks Põhjamere sadamaks Wenes.

Uuel laewateel pandakse liikuma 40.500-tonniline purjekate ja praamide laewastik, 10 mootorlaewa, „Karl Marxi" nimeline reisijateaurik j. m.

Eestimeelse linnawalitsuse juubel Petseris.

10 aastat wõitlust oma rahwuse eest.

Kui wabadussõda lõppes, algas Petseris äge wõitlus wenelaste-eestlaste wahel. Tol ajal oli Petseri linnas üle 70 prots. wenelasi. Nüüd, käesolewal aastal mälestatakse kümnendamat aastapäewa eestlastest linnawalitsusele, missugune saawutus nõudis palju energiat. Esimene eestlastest linnapea oli hra Meomuttel, kes waliti nimetatud kohale 1923. aastal.

Märgitud rahwaproportsioonis oli wõimulepääsemine — linnawolikogus enamuse saawutamine eestlastele täiesti wõimatu, kuid wenelased tarwitasid oma „suurwõimu" wägagi kurjasti, mis kutsus wälja ägeda wõitluse. Eestlastele ei antud ehituskrunte, neid ei wõetud linnawalitsuse teenistusse j.n.e., ning lõpuks tulid nad toime sellise teoga, et kaitseministeeriumile ei antud ehituskrunti kasarmute ehitamiseks, waid korduwalt jäeti palwed rahuldamata. Üks wolinikkudest deklareeris: „Meil pole warem kasarmuid olnud ja ei waja ka nüüd"; nii luhtusid kaitseministeeriumi palwed. Mõeldi juba sundwõõrandamisele j.n.e., kuid jäädi weel siiski äraootawale seisukohale — mis tuleb?

Käputäis eestlasi ühinesid ühise frondina „eestlasnimekirja" alla ja nii mindi ka linnawalimistele, ilma igasugu lootuseta. Juhuslikult peatusid samal ajal Petseri jaamas Walga soomusrongid. See tõi elewust asjasse, agaramad tegelased, eesotsas hra Samuel Sommeriga astusid samme soomusrongi meeskonna Petseri walimisringkonna nimestikku wõtmiseks. Wenelased aga sellest kuuldes pöörasid kaebusega rahukogu poole, paludes soomusronglasi nimekirjast kustutada, mida aga ei sündinud, kuna rongide staap asus linna maa-alal, siis wõeti ka meeskond sinnakuuluwaks.

Nädal enne walimisi lahkusid aga soomusrongid Petserist, asudes manööwrikorras Walga ligidusse, millega oli kõigest kriips läbi tõmmatud. Lisaks tegid weel wenelased nüüd kõwemini kihutustööd. Hädast tuli wälja upitada, aga kuidas? Waliti saatkond, kes käis riigiwanema juures korraldusi palumas soomusrongide Petseri paigutamiseks, kuid see wastas, et ei kuulu tema, waid kaitseministri ja diwiisiülema wõimupiirkonda. Saatkond pöördus nimetatute poole, ning tolleaegne diwiisiülem kindral Põder lubas olukorra selgitades kõigiti kaasa aidata, kuna wastasel korral oleks riiwatud soomusronglaste walimisõigusi, sest seistes Petseri walimisringkonna nimestikus, ei saanud nad walida ka Walgas. Kindral Põder täitiski lubadused, ning pärast kaitseministriga nõupidamist saabusidki rongid walimiseelsel päewal uuesti Petserisse. Esimestena olid oma lendlehtedega kohal Wene sotsialistid, kuid need toodi samasuguse pakina neile tagasi, saatekirjaks: „Sarnast sõnnikut meie ei waja." See oli esimene hoop, ja kui järgmisel päewal üle 500-hingeline soomusronglaste pere oma hääled andis, oli eestlaste ülekaal linnawolikogus saawutatud, see oli 1923. aastal. Sellest saadik on nimetatud ülekaal püsinud käesolewa aastani. Nüüd on wenelased sellest ka ise aru saanud, et umbkeelsetel wenelastel pole wõimalusi linna juhtimiseks, sest ametlik keel on ometigi riigi, mitte „wjene kjeel", kuigi see praegugi weel ühes Petseris asuwas omawalitsusasutuses ümberpöörduna on. Wiimase kümne aasta jooksul on ehitatud Petseri uuslinn, kus asuwad peamiselt eestlased. Wenelased on kogunenud wana linna.

Kanamunad müügile kiiremalt ja wähemate kuludega.

Põllutöökoja märgukiri põllutööministrile.

Kolmapäewal põllutöökoja juhatus saatis põllutööministrile pikema märgukirja, milles juhib tähelepanu asjaolule, et eksportmunade kokkuwõtmise korraldus tekitab palju wäänähteid, takistusi ja liigseid kulusid, mis meie kanamunade kaubandust ja munade kwaliteeti kahjulikult mõjutawad.

Tähtsamaks puuduseks osutub praegu maksew munakogumis- ja sorteerimispunktide asutamise kord. Need on jäetud munaeksportööride korraldada ja nende omawahelise wõistluse tõttu soetatakse kogumispunkte ülearu tihedalt. Üksteise eest kanamune haarates lõdwendatakse munade wäärtusnõudeid, wastuwõtu kulud suurenewad jne.

Põllutöökoja arwates tuleks munade kogumis- ja sorteerimispunktide asutamine teha rippumatuks eksportööridest ja kindlaks määrata munade kogumis- ja sorteerimispunktide piirkonnad. Selleks soowitab põllutöökoda muuta kanamunade sisse- ja wäljaweo kontrolli seaduse muutmise seaduse § 6-ndat. Põllutöökoja ettepanekus see paragrahw omaks järgmise kuju:

„Kanamunade wäljawedajail kui ka munakogumis- ja sorteerimispunktide pidajail peawad olema kanamunade ekspordi nõuetele wastawad ruumid ning sisseseaded ja asjatundlikud sorteerijad. Isikud ja ettewõtted, kes teostawad ekspordmunade kogumise, sorteerimise ja wäljaweo alal, on kohustatud põllumajanduse osakonnas registreerima kohad, kus teostatakse eksportmunade hoidmist ja sorteerimist. Arwatawad punktid tulewad registreerida hiljemalt 1. märtsiks iga aasta. Põllumajandusosakond kustutab nimekirjast need kogumis- ja sorteerimispunktid, mis ei täida määruste nõudeid."

Ameerika soomlasi sõitis Wenemaale.

Kaks esindajat läks seniste ülesõitnute elujärge uurima.

Järjekorraline salk Ameerika punaseid soomlasi sõitis teisipäewal üle Tallinna Nõukogude Wenemaale. Soomlasi saabus Tallinna kell 5 p. l. aurik „Kastelholmil" 14 inimest. Õhtuse rongiga sõideti Narwa poole edasi.

Ameerika kommunistlike kalduwustega soomlaste seas on loodud organisatsioon, mille eesmärgiks mõtteosaliste asustamine Nõukogude Wenemaale. Nüüd läbisõitnud soomlastega oli kaasas kaks selle organisatsiooni esindajat, kes Wenemaal järele waatawad, kuidas on seni Ameerikast Wenemaale asunud soomlaste elujärg. Nähtawasti wõtawad Ameerika soomlased Wenemaale asumist õige ettewaatlikult.

Soomes kartulid mädanewad.

Wäljawaateid Eesti kartulite ekspordiks.

Soomest saabud teadetel on seal kauakestwate soojade ilmade tagajärjel mitmel pool kartulid hoiukohtades mädanema läinud. Edaspidi on karta weel rohkem kartulite rikkiminekut. Helsingi suurmüüjad wäidawad, et praegu olewat raske saada korralikke kartuleid ükskõik missugusest maakonnast. Peetakse wõimalikuks, et kewadel tarwidus wäliskartuli järgi tõuseb. Hinnad ei ole senini eriliselt tõusnud, kuid kewade poole wõib arwata ka hindade tõusu.

Linahinnad püsiwad.

Wälisturgudel nõudmine hea.

Wene linamüügid wähenewad.

Linahinnad kõwenesid, tendents on tugew. Wiimased tehingud jaanuari lõpul s. a. sõlmiti Wene WAAO linale 1. sordi alusel ja Läti liiwi linale R sordi alusel hinnaga 40 kuldnaelsterlingit tonn fob Riia. See hind on wõrreldes läinud aasta detsembriga 1½—2 naelsterlingi wõrra kõrgem.

Kuigi Wene lina wäljaweo hooaja kwantumi kohta puudub weel täielik selgus, siiski rahwuswahelise linaturu teadetes märgitakse korduwalt julgemalt, et wenelased käesolewal hooajal suudawad anda waewalt kolmweerand eelmise (1931/1932) hooaja kogusest. 1931. a. saagist eksportisid wenelased (Riia andmete järele) 105.000 tonni linu. 1932. a. saagist on nad kuni 25. jaanuarini s. a. müünud juba 55.000—60.000 tonni, millest osa wiimaste tehingute järele küll alles kewadel üleandmisele kuulub. Loodetakse, et Wenemaa suudab anda weel waewalt 15.000—20.000 tonni.

Et Wene linade wiimase aasta saak kõrgemaid kwaliteete ja sorte erakorraliselt wähe andis, siis on praegu kõwa nõudmine Prantsuse, Belgia ja Hollandi linade järele. Eriti tugew on nõudmine sealsete madalate sortide järele. Arwestades praeguse olukorraga linaturul, loodetakse, et neis kolmes Lääne-Euroopa riigis käesolewal kewadel lina jälle rohkem külitakse kui eelmisel aastal.

Wene 1933. a. majanduskawa külwipindade osas on ette nähtud 2,3 milj. ha lina (kiu- ja õlilina kokku). 1932. a. oli külitud 2,5 milj. ha. Nii kawatsetakse Wenes lina külwipindala wähendada. Selle asemel tahetakse senisest rohkem rõhku panna hektaarisaakide tõstmisele ja kwaliteedi parandamisele.

Jaanuari lõpul maksti linadest Petseris 97 kuni 102 kr. ristna kaalust, Wõrus 95—100 kr., Tartu-, Walga-, Wiljandi- ja Järwamaal 80—85 kr. ja Pärnu- ning Läänemaal 70—75 krooni. Petseri- ja Wõrumaal on püsiwate hindade puhul huwi linakaswatuse wastu tõusnud. Hoitakse seemet kewadeks.

Inglismaa panga kullaost.

New-York, 31. jaanuaril. Inglismaa pank ostis Ameerikalt tagasi 32.163.200 dollarit kulda sellest 95.550.000 dollarist, mis maksti ühendriikidele 15. detsembri wõlamaksu tasumiseks. Enne 20. jaanuari Inglismaa pank wõi Inglise waraamet oli Ameerikast tagasi ostnud kulda umbes 5 miljoni naelsterlingi wäärtuses.

Põhjarand on jääwaba.

Wormsilased kasutawad puuweoks purjekelkusid.

Kesknädalal oli Eesti põhjarannik alles täiesti jääwaba. Ainult Narwa-Jõesuust tuli teade, et reidile on tulnud ajujää.

Wäinades on täiesti kindel jää ja saartega peetakse ühendust hobustega. Lumewaba jää tõttu weetakse Wormsi saarelt Haapsallu puid purjekelkudega.

Riia lahes on jääolud rasked. Läti suurem jäälõhkuja „Christian Waldemar" saadab laewad Riiast Irbeni wäinani, kust algab waba wesi.

Loodetaw ilm neljapäewal, 2. weebruaril:

Öösel kergeid muutliku sihiga, päewal kõwemaid edelapoolseid tuuli, pilwes, kohati udu ja lund, öösel Ida-Eestis kuni 10 kr. külma, päewal temperatuur tänasest kõrgem.

Wargus raudteel.

Sonda ja Kohtla jaamade wahel warastati piimarongi nr. 199 konduktoril Johannes Longil, kelle elukoht Tapal, wagunist ära kohwer toiduainete ja pesuga. Wargus toimus ajal, kui konduktor wiibis ameti asjus rongi wiimases otsas. Konduktori kahju 20 krooni. Waras selgumata.

Pirita jõe süwendamiseks ei leidu töölisi.

Esmaspäewal algasid Harju maawalitsuse korraldusel awalikkude tööde korras Rae wallas Waida külla all Pirita jõe süwendamise ja õgwendamise tööd, kus paari kuu jooksul tööd wõiwad leida 200 töötut. Kohe tööde alguseks oli maawalitsuse poolt Tallinna tööbörsilt tellitud 100 töölist, kes esmaspäewal töökohale pidid sõitma.

Esmaspäewa hommikul ilmusid Harju maawalitsusse ainult 20 töötut, kes soowi awaldasid jõesüwendamise töödele minna ja kohale saadeti. Teisipäewal tuli nendele weel lisaks 18 töölist.

Moskwa käsud Leedu kommunistidele.

Kaunas, 30. jaanuaril. Leedu politsei arreteeris Kybartais mehe, nimega Priesken, ja Saksa riigi naiskodaniku Jungi. **Nende juurest leiti salajane kommunistlik kirjawahetus ja mitmesuguseid dokumente. Muu seas leiti Leedu kommunistliku erakonna keskkomitee aruanne Kominternile. Samuti saadi kätte Moskwa juhatused Leedu kommunistlikule erakonnale. Neis juhatustes antakse käsk alata energilist kihutustööd Leedu sõjawäes, tööliskonnas ja üliõpilaste keskel. Peale muu leiti weel dokument, milles öeldakse, et rahwuswahelisel sõjawastasel kongressil Pariisis on otsustatud kokku kutsuda ka Balti kommunistide sõjawastane konwerents. Niisuguse konwerentsi kokkukutsumiseks käsitakse alata eeltööd.**

Rakwere „Ignatjewi lossi" süütaja

mõisteti 4 aastaks sunnitööle.

Teisipäewal, 31. jaanuaril hargnes ühe armuromaani wiimane waatus Rakwere-Paide rahukogu ees. Elwine Asberg süütas möödunud aastal 6. okt. Rakweres Tiiwa uulitsal n. n. „Ignatjewi lossi", milles elasid Seppenid, et maksta kätte Woldemar Seppenile, kes oli temaga intiim-wahekorras, kuid neiu rasedaks jäämisel ütles kosimisest ära. Kohtus oli A. juba ühes lapsega. Süütamist ta ei salanud ja kohus mõistis E. Asbergi neljaks aastaks sunnitööle ja otsustas kaebealuse enda palwel ta paigutada kohe wanglasse, sest tal polewat ühes lapsega kuhugile minna.

Awinurme mees seikles Koeru õllepoes.

Naised istusid süles, taskust kadus raha.

Awinurmest pärit Madis Kleeband sai J.-Jaani laadal kokku oma tädipoja M. Andersoniga, kes elab Piibe as. Ühes kodu poole sõites astusid mehed sisse Koeru õllepoodi soojendama. Sisse minnes lugenud Kleeband Andersoni abiga oma raha üle ja pannud 265 krooni ajalehepaberisse mässitult westi põuetasku, kuna osa lahtist raha pannud rahakotiga pintsakutaskusse. Lastud siis wiinakauplusest wiina tuua ja joodud wiina ja õlut, kuni „sarwed soojad". Osa wõtnud pummeldamisest ka õllepoe naisteenija, kes istunud Kleebandi põlwel ja suudelnud wiimast. Olles wäsinud, mindi üles tuppa, kuhu tulid ka naised. Kleeband jäi peagi magama. Hiljem ajas üks naistest mehed üles ja need sõitsid Andersoni tallu. Seal kätt taskusse pistes, leidis Kleeband, et peenraha kott on pandud talle westi põuetaskusse, kuna paberraha pakk kadunud. 8 kümnekroonilist oli pandud peenraha kotti ja 185 kr. ära warastatud. K. teatas loost politseile. Algul süüdistas oma tädipoega warguses. Juurdlusel aga selgus, et rahawarast tuleb otsida Koeru õllepoest. Osa raha saadi läbiotsimisel kätte.

Ambla kroonikat.

Spordiringi peakoosolekult. Ambla spordiringi aastakoosolekut peeti 29. jaan. 1932. a. aruanne 271,02 kr. ja 1933. a. eelarwe 416,05 kr. suuruses wõeti wastu. Suurema wäljaminekuna eelarwe kulude osas moodustab raskejõustikuks määratud 100 kr., mis kõigi liigete poolt heakskiitmist ei leidnud. Uuteks juhatusliigeteks waliti J. Kuulmata (end.) ja E. Norman, rew.-kom. liigeteks R. Adof, H. Paggi ja W. Kask. Juhatuse ettepanekul waliti ka 6-liikmeline spordiringi kohus, kes wõimalikke omawahelisi arusaamatusi ja tülikusimusi lahendaks. Ekraweliidu koosolekule otsustati esitajaid mitte saata. Leiti, et tuleks enam tähelepanu pöörata mitmekülgsele tegewusele; lähemal ajal tulekksid pidamisele raskejõustiku kursused, ka soowiti liigete poolt malewõistluste korraldamist. Lõpuks otsustati astuda talispordi liidu liikmeks ja peeti soowitawaks jalgpalli esiwõistluste tsüklis üle minna Kesk-Eesti ringkonnast idaringkonda. Üldse möödus koosolek täiesti asjalikus waimus, kestes üle 2 tunni.

Ping-pongi wõistlused lõppesid. Neil päewil lõppesid Ambla spordiringi omawahelised ping-pongi wõistlused. Esikoha omandas 14 wõistlejast E. Bötker, saawutades 13 wõitu; teiseks tuli E. Karauk 11 wõidu, 2 kaotusega; kolmandaks W. Neudorf 10 wõidu, 3 kaotusega.

Pühapäewal peeti suusawõistlusi 5 wõistleja osawõtul. 5 klm. sõidus noortele tuli esimeseks H. Kirstein, tagajärjega 24.39; 2) E. Berendsen, aeg 26.59. 10 klm. üldklassile wõitis A. Kask wõrdlemisi hea ajaga 46 min. 40 sek.; 2) K. Jakobson, 49.31; 3) Kirskow, 59.53.

Elaw osawõtt käsitöökursustest. Praegu kestawad naiskodukaitse korraldusel käsitöö- ja juurelõikuskursused maanaiste keskseltsi instr. Weidebaumi juhatusel. Osawõtjaid on wõrdlemisi rohkesti, arwult ligi 30.

Weekomisjoni koosolekult.

Maa-weekomisjoni koosolekut peeti 30. jaan. maawalitsuses.

Seinapalu-Mündi weeühingu protokoll nr. 6 kinnitati, peale otsuse juhatusele palga määramise asjus. Nõmmeküla-Wäätsa weeühingu protokollid ei leidnud kinnitamist maapanga laenu jagamise ja O. Ehrenwerti liikme kohustusest wabastamise osas. Abaja-Merja weeühingu protokoll nr. 1 kinnitati. Wahastu weeühingu asutajate T. Laubi j. t. palwel anti ühingu asutamiseks luba. Alliku walla mehele H. Kuusklepile anti uus tähtaeg kaebuse esitamiseks. K. protsessib tema poolt kraawile tehtud paisu pärast, mida teda kohustati maha wõtma. Asi on ulatanud riigikohtuni.

Vara lahkus meie keskelt unustamata abikaasa, kallis isa ja armas poeg

Jakob Johannes Jaagu p. Tischler

Sündinud 9. mail 1894. a. Surnud 1. veebruaril 1933. a.

jättes maha valusasse leina **abikaasa, väetima tütrekese ja ema.**

Mälestus Sinust ja armastus ei kustu iial.

Matmine Järva-Jaanis 11. veebruaril s. a. kell 2 p.

Järwa-Jaanis tuleb näitus.

Põllumeeste seltsi tegewus elustub.

Järwa-Jaani põllumeeste seltsi tegewus, mis mõnda aastat õige kitsapiiriline olnud, töötab nüüd jälle elawneda.

Seltsil on rida suuremaid kawatsusi teoksil. Suwel tahetakse korraldada Järwa-Jaanis näitust. Näitus on mõeldud kohalikuna, kuid arwatawasti kujuneb ta suuremaulatusliseks, mida oletada lubab J.-Jaanis 1931. a. peetud maakondlik näitus. Seltsil on kawatsusel lähemal ajal ka mitmete kursuste korraldamine, samuti ka muude algatuste teostamine.

Hiljuti peetud peakoosolekul waliti seltsi juhatusse Ewald Steinberg, Männik, Lepp, Grau ja Koeru—J.-Jaani maatul. konsul. H. Kleemeier.

J.-Jaani põllumeeste selts on wanemaid põllumeeste organisatsioone Järwamaal, asutatud 1902. a. Seltsi tegewuses esimestel aastatel oli esiplaanil põllumajandusliku selgitustöö tegemine. Kuna tol ajal meie põllumajanduses wiljahindade langemise pärast kriis tekkinud, sai seltsi esimeseks tegewusülesandeks kihutustöö tegemine karjakaswatuse arendamiseks. Suursündmuseks kujunesid 1903 a. peetud esmakordsed põllumajanduse kursused. Seltsist läks wälja ka algatus kohalike ühistegeliste asutuste rajamiseks. Nii asutati 1910 a. tarwitajate ühing, 1911. a. piimaühing. Üldiselt suutis põllumeeste selts aastate wältel paljugi korda saata.

Wõib loota, et seltsi tegewus ka praegusel ajal hoogsaks kujuneb. See on muidugi ainult siis wõimalik, kui seltsi ümber koondub arwukas liigete pere, et ühiselt saawutada kaugeleulatawamaid ja paremaid sihte.

Türi tahab uut raudteed.

Põltsamaalt ehitatagu raudtee Wõhma asemel Türile.

Türil on jälle suured asjad käimas. Seekord on mängus uus raudtee. Teatawasti pani Abja-Walga raudtee ehitamise päewakorda kerkimine liikuma Põltsamaa, kus hakati samme astuma ka omale raudtee saamiseks — Jõgewa-Põltsamaa-Wõhma raudtee näol. Nüüd nähti Türil, et paras sekka lüüa, ja asuti ka plaane sepitsema. Leiti, et raudtee peaks ehitatama Põltsamaalt hoopis Türile.

Asja igakülgseks kaalumiseks kutsuti kokku nõupidamine, kus uue raudtee küsimust päris tõsiselt kaaluti. Mõttewahetus keerles selle ümber, et millised need trumbid oleks, mis Wõhma uuest raudteest ilma jätaks ja selle Türile wälja tooks. Lõpuks leiti Türil Wõhma ees järgmisi paremusi: Türil on juba raudteesõlm, sellepärast pole mõtet Wõhma uut sõlme luua. Raudtee wäljaehitamisel Türile oleks selle ekspluatatsioon tasuwam. Ka strateegiliselt on õigem raudtee Türile ehitada. Nõupidamisel waliti komisjon, kes peab hakkama täie hooga raudtee küsimust liigutama. Komisjoni waliti J. Lagge, J. Pertmann, P. Jürisson, A. Narusberg, R. W. Mikkelsaar, dr. Wõhrmann, J. Rõigas, M. Rõuk, Elbing. Komisjonile anti aega 10 päewa. Selle aja jooksul tuleb esineda wastawate soowidega wabariigi walitsuse ees.

Waewalt aga kogu sellel raudtee „ettewõttel" mingit tagajärge on. Põltsamaa raudtee ehitamiseks pole üldse wäljawaateid sugugi. Omal ajal, kui sellest juttu oli, otsustati raudtee ehitada siiski Põltsamaalt Wõhma, ja mitte Türile.

Paide teateid.

Rahwamajas käis 39.212 inimest.

Kokkuwõtte järele käis rahwamajas 1932. a. 39.212 inimest. Sellest koosolekutel ja aktustel 8998, pidudel 5705, kontsertidel 6325, kursustel 184. Peale selle oli igapäewaseid külastajaid keskmiselt päewas 50.

Oleng rahwamajas.

Eeloleval pühapäewal korraldatakse rahwamajas rahwamaja komitee liikmetele ja tegelaspere ühine kooswiibimine.

Weebruari rahukogu istangud.

Käesolewa kuu keskpaigas on Paide rahukogu 1. astme istangud.

Uisuwäli walmib.

Juba ligi paar nädalat wõib Tallinna uul. äärsel heinamaal, seal, kus ühisgümnaasiumi noorsooliidu spordiosak. uisuwäli iga aasta on olnud, näha askeldamas keskkooli õpilasi. Noositakse jäält lund, ehitatakse mingisugust puttkat, aetakse elektriwalgustuse jaoks poste püsti jne. Sinna askeldusepaigale kawatsetakse tänawugi uisuwäli lahti lüüa. Oleksi, wõib olla, olnud juba uisuwäljal kuulda orkestri mürtsumisi, kui mitte poleks esinenud takistusena ilmataadi tujukus, kes kord teeb kõwa külma, et pole wõimalik inimesel õieti uksest õuegi minna, liiati siis weel „iritsutama". Teinekord, nüüd küll juba pikemaajaliselt, langetab, õieti tõstab, temperatuuri parajasti null punktini ja isegi üle selle weel. Sula tõttu pole olnudki weel wõimalik seada sisse elektriwalgustust, sest elektriwoolu juhede postid pole küllalt kiwasti kinni külmanud, et lasekšid seda elukardetawat tööd, nagu on seda posti otsa ronimine, ette wõtta ja walgustust sisse seada. Ja mis sa ikka pimedas jääl teed kui isegi kuud ei ole! Ka ei ole wõimalik liig wähese külma tõttu jääd parandada. Kuid wiimaks lõpeb ka noorsooliitlaste paljukannatanud kannatus ja otsustatakse, et kui taewataat ei luba kasutada kõiki tsiwilisatsiooni anugawusi, siis aetakse läbi ka lihtsamate abinõudega, kas wõi petrooleumi laterna ja küünla walgusega, ja lüüakse siiski uisuwäljal orkester mürtsuma, mis omakorda rahwa uisutama ja tantsima meelitab.

Wõimlemise pidu tulemas.

Sp. „Jänwapoegade" korraldusel on 12. skp. rahwamajas wõimlemise pidu, mille kawa suudab palju pakkuda. Ettewalmistused peo wastu on kestnud mõnda aega.

Kogudus korraldab loterii.

Paide Püha-Risti koguduse poolt korraldatakse uue oreli heaks loterii.

Tööstuskool hakkab wõimlema.

Möödunud sügisel kaotati üle riigi tööstuskoolides wõimlemise tunnid. Kuna aga wõimlemine kaswawale noorsoole tarwilik, astus koolijuhataja wastawaid samme, mis nüüd kooli kuratooriumi wastutulekul tulemusi annud. Igal klassil on esialgu nädalas üks tund wõimlemist, wõimlemise õpetaja Kallase juhatusel.

Salapärased trikid kodanike klubis.

Tuletõrje ühing korraldab tulewal pühapäewal kodanike klubis peo, kus kuulutuste järele esinewad fakiir mister De Adolfi ja mister Mitting, tehes igasuguseid salapäraseid trikke. Noh, publikul lõbu palju…

Ping-pongi wõistlused keskkoolis.

29. jaan. korraldas ühisgümnaasiumi noorsooliidu spordiosakond ping-pongi wõistlused ühisgümnaasiumi ja saksa eragümnaasiumi meeskondade wahel. Meeskondade waheline wõistlus lõppes wiigiga: mõlemad meeskonnad saawutasid ühewõrra 3 punkti. Ühisgümnaasiumi meeskonda kuulusid: Kõrwits, Rõmashewsky, Treu, Warblane, Wels ja Wärtman ja saksa gümn. meeskonda: Johannson, Pape, Palial, Pitschelin, Tarkman ja Wietz-Riemer.

Wahastu kuiwaks.

Weeühing algab tegewust, waatamata suurele wastuseisule. Jõe süwendamist ja peakraawide kaewamist 35 klm. ulatuses.

Wahastus on mõnda aega päewakorral olnud weeühingu asutamine. Algul nõudsid wastawad eeltööd pikemat aega. Kui nendega walmis saadi, tekkis uus takistus — weeühingu asutamine leidis ootamatu suurt wastuseisu. Asi ulatas mitu korda Järwamaa-weekomisjoni. Wiimasel weekomisjoni koosolekul otsustati weeühingu asutamiseks siiski luba anda, sellele waatamata, et suur osa weeühingu piirkonda kuuluwaid põllumehi weeühingust kuuldagi ei taha. Enamus, on aga weeühingu asutamise poolt ja seepärast ka komisjon wastawa otsuse tegi. Komisjonil on õigus seaduse järele weeühingu tegutsemiseks luba anda juba siis, kui seda nõuab üks kolmandik weeühingu liigetest.

Wõib aga arwata, et Wahastus weeühinguga lood sugugi libedalt ei lähe, sest wastuolijad lubawad tugewat opositsiooni teha.

Projekti järele on Wahastus ettenähtud laiaulatuslised maaparanduse tööd, mis haarawad kogu walda ja ulatawad ka Harjumaale. Süwendamisele kuulub Wahastu jõe ülemjooks, Erjamaa talust kuni Harjumaale Kuimetsa walda. Peale selle tulewad puhastamisele endised peakraawid, mis ummistunud ja kinnikaswanud. Kaewatakse ka uus kraaw, mis ulatab Triigi walda. Jõe süwendamine ning pea- ja harukraawid nõuawad tööd kokku 35 klm. pikkuselt.

Eelarwe järele lähewad tööd maksma 4 miljonit senti. Kuna nüüd aga töö hinnad odawamad, saadakse wähema summaga hakkama. Ka wõib arwestada riikliku toetusega.

Tööd on niiwõrd laialdased, et nende läbiwiimiseks wõib kuluda mitu aastat. Kui aga ühe korra nad teostatud, omab soode ja rabade kammitsas olew Wahastu sootuks teise ilme.

Weeühingu liikmeid kogub üle saja, nendest kolmekümne ümber Harjumaalt.

Lõõla pidupäew.

Rahwaraamatukogu selts pühitses 20-ndat aastapäewa.

28. jaan. pühitses Lõõla rahwaraamatukogu selts oma 20. aastapäewa. Aastapäewa pidustused ei olnud eriti suurejoonelised, kuid hästi walitud eeskawa jättis osawõtjaile parimad muljed. Rohkearwulisi terwitusi öeldi suusõnaliselt, eesotsas rkl. Tobroga, ja saadeti kirjalikult.

1912. a. tekkis kohapeal agaramatel tegelastel mõte asutada laulukoori ja raamatukogu. Wana-aasta õhtul anti esimest korda raamatuid lugemiseks wälja, millised olid annetuste näol kokku kogutud. 26. jaan. 1913. a. peeti esimene lauluproow. Et tolleaegsed walitsusewõimud seltsi registreerimiseks raskusi tegid, siis registreeriti Eesti noorsoo kaswatuse seltsi Kirna osakonnana, millise nime all tegutseti kuni okupatsiooni ajani. Nüüd wõidi ka raamatukogu registreerida, mis seni oli registreerimata. Seltsi tegewus areneb peamiselt kahes suunas: õpiti näidendeid ja laulu. Korraldati rohkearwuliselt pidusid kohalike talude ruumes. Tekkis isegi seltsimaja asutamine päewakorrale, koguti raha ja isegi wastaw maa-ala oli olemas, kuid wahepealsed sündmused häwitasid kogutud kapital: wäärtuse.

Uut hoogu sai seltsi tegewus iseseiswuse päewil. Tegewusse astus noorem generatsioon. Korraldati igasuguseid kursusi, nagu põllumajanduslikke, näite j.n.e. Seltsi tegewus wabaharidustöös kaswas iga aastaga. 1931. a. asutati sümfoonia orkester. Kogu aeg on raskusi sünnitanud ruumide küsimus, olgugi et kool, eesotsas juhatajaga on harukdaselt wastutulelik olnud. Praegu selts töötab järgmiste osakondadega: raamatukogu, laulukoor, orkester, näiteosakond, spordiosakond ja õpiring. Eriti wõiks mainida raamatukogu, laulukoori ja orkestrit. Kaks wiimast näitasid aastapäewalgi, et on tehtud tööd ja töö on annud tulemusi.

Selts on wäga lähedases kontaktis naaberorganisatsioonidega. Jääb waid soowida, et Lõõla rahwaraamatukogu selts, kui aateline koondis, oma seniseid ülesandeid ja traditsioone wabaharidustöö alal täidaks ja et tema walitseks üksmeel, siis wõidakse kindlasti 30. aastapäewa oma ruumes pühitseda. —x—

Ringi ümber Järwamaa.

Salapiiritus Tapat wallutamas. Wiimasel ajal on Tapal ja ümbruses tuntawalt tõusnud salapiirituse müük. Salapiirituse müügikohtade leidmiseks wõtab politsei sageli läbiotsimisi ette, kuid see ei näi kohutawat. Salapiiritusele tugewaks konkurendiks on ka kodune puskar, mille hind tuntawalt odawam kui wälispiiritusel.

Paide maatulunduse nõukogu koosolek kutsutakse kokku 21. weebruariks.

Nõudis ühisuse käest teist korda. Wahastu wallas elutsew Pauliine Allmann tõstis Paide jsk. rahukohtuniku ees nõudmise 165 kr. pärast Wahastu masinatarwitajate ühisuse wastu. Nõude tõestuseks esitas Allmann kohtule 100 kr. ühisuse allkirja 1926. aastast. Selle allkirja järgi oli Allmann raha laenanud ja pidi 12% aastas saama. Asja arutamisel kohtus selgus aga, et nõutud summa on Allmanni soowil osatähtede kuluks arwatud ja et esitatud allkiri kuulus tagasiandmisele. Neil põhjustel tunnistas kohus nõudmise teistkordseks ja asjale anti uus käik.

Prohwet Silmsis. Silmsis elab üksiklasena metsas wiletsas saunahütis keegi mees. Ainult suurwee ajal, sügisel ja kewadel loobub „prohwet" oma elukohast. Wett ta kardab. Oma poolel eluajal pole ta ihu weega kokkupuuteid teinud. „Tasakäijatest" puhastab ta enda riideid wastawa aurutus-seadega. Habet ja juukseid kannab ta patsis ja hoiab neid nagu elugi. Ta on püha mees. Piibel olewat kolmel korral läbi loetud. Külakorda käies kuulutab wälkuwail terashall silmadega pühakirja ja igawest põrgutuld oma naerjaile.

Kord terwe sepiku söömise järele koju minnes kukkunud kraawi. Pidades pärmi süüdlaseks, loobus sellest päewast sepiku söömisest. Endale on ta kuhjanud terwe hulga mitmesuguseid aunimesid, mis igal surelikul wõimata saada. End nimetab ta prohwetiks, piiskopiks, Eestimaa presidendiks jne. ning lõpetab, Kõrgemäe keiser ja Waali walla sant.

Simmanid moodi. Ka rammalased ei taha referaatõhtute korraldustes ümbrusest maha jääda, kuigi on omapäraseid erinewusi. Kord ei lase „sõjakad naised" meessugu kuulama, teinekord püütakse wäljaspoolt Rammat kuulajaskonda eriliste „komplimentidega" üllatada. Näib, et rammalane mõistab kõneõhtu- kui sellase all ainult oma küla inimeste arwel kriitikat teha, mida wäljastpoolt küla piiwe ärgu kuulama tuldagu. Ka alahinnatakse enda wõimeid edaspidiste referaatide korraldustes, kus asjahuwilisi loodetakse kokku meelitada n. n. „huwiõhtule" samas järgnewa simmani korraldusega — tõstes seega wiimast esiplaanile, milleks wastaw resolutsioon hiljutisel „omapärasel" waielusõhtul koosolijate poolt wastu wõeti.

Ka omapärasus, millega püütakse arendada Rammal wabaharidustööd.

— Üks kuulajaist. —

Loomarawila Järwa-Jaani.

Järwa-Jaanis mõeldakse loomarawila ehitamisele. Põllumeeste selts määras selleks omalt poolt wäikese toetuse.

Türi töötud metsatööle.

Teisipäewal läks Türilt 53 töötut Kabala metsk. metsatöödele. Kraamiweoks palkas linnawalitsus 4 hobusemeest, kes toimetasid meeste kraami kohale.

Kodumajanduse päew Tammiku-Kaarewere.

Möödunud pühapäewal peeti Tammiku-Kaarewere perenaiste seltsi korraldusel kodumajanduse päewa. Päew algas jumalateenistusega, mida pidas Ambla kog. õp. J. Willberg. Peale jumalateenistust wahetati mõtteid pühapäewakooli asutamise üle. Otsustati pühapäewakool käima panna. Juhatajaks jääb prl. Aasberg.

Kooswiibimisel maitsekalt kaetud laudades kõnelesid rkl. A. Tobro ja Ambla jsk. maatul. konsulent Leben.

Päewast osawõtt oli rohke ja see jättis kõigile paremaid muljeid.

Karinu noored koos. 29. jaan. pidas ÜENÜ osakond peakoosolekut. Surma läbi lahkunud osak. liiget Hans Marmeit mälestati püstitõusmisega. Eelarwe wõeti juhatuse poolt koostatud kujul wastu, samuti ka aruanne möödunud aasta tegewusest. Toimkondade tegewuste ülewaadete andmisel selgus, et kõik on wõimaluste piirides püüdnud tegutseda, kuigi mõne wäljendusviis — süü teiste peale weeretamine — soowida jättis.

Juhatusse waliti A. Alber, A. Wähtjas, E. Marmei, G. Wolk ja R. Kelgo. Rewisjoni komisjoni A. Lohman, P. Tamberg ja prl. Fromman. Esitawa kogu saadikuks A. Alber ja kand. E. Marmei. Raamatukogu hoidjaks jäi R. Lauk.

Tulewikus loodetakse liikmeskonna suurenemist, mis kõigiti wõimaldab edukamat tegutsemist. Ka otsustati maksustada raamatulugejad, kes liikmed ei ole. Samuti pöörati enam tähelepanu liikmete eneseharendamise koosolekuile.

Alliku laulukoorile elu sisse. Alliku haridusseltsi laulukoori tegewus jäi soiku möödunud suwest ja oli seda siiamaale. Wahel katsuti lauluproowe pidada, kuid siis puudusid kas lauljad ehk jälle koorijuht. Et laul Allikul igawesti ei waikiks, kutsus seltsi juhatus koorijuhiks Retla koolijuhataja A. Wähi. Möödunud pühapäewal peetigi uue koorijuhi juhatusel lauluharjutust. Wõib arwata, et koor jälle jalad alla wõtab.

Wargused Lehtses. Miina Troskalt warastati lukustamata küünist heinamaalt 21 kr. wäärtuses heinu, G. Adamsonilt lukustamata laudast 13 kana.

Uuesti avatud
peale põhjalikku remonti Paides, Pikal uul. „Iva" ruumides
söögisaal-kohvik
Saadaval alati maitsevad hommiku-, lõuna. ja õhtusöögid. Kohv ja tee.
Lootes lahket külastamist austusega Vold. Laube.

Paide nööritehas
ostab kõva kiuga murtud (masindatud)
linu.

Koerus
G. Potmanni kaupluses müüakse „Järva Teataja" üksiknumbreid, võetakse vastu tellimisi ja kuulutusi.

Ostan kuivi
rukkeid, otri ja nisu.
O. Simsoni veski. Paides.

Müüa täiesti korras ja heade hoonetega väiksem
vana talukoht.
Järvamaal Esna val., Ammuta külas. Kaupa tehakse kohapeal. R. Valting. Kirj. aadres: Järva-Jaani, Ammuta postkast R. Valting.

6. veebruaril 1933. a. algab Türil
autojuhtide kursus.
Õpetus teoreetiline ja praktiline vastab 1 ja 2 liigi jõuvankrite juhtimise loa saamiseks. Lähemaid teateid saab kursuste kohta Türilt, Jaama uul. nr. 9. Telefon 49 hra. Joh. Pahk'ilt.

Soovin osta
talukohta
metsaga ehk kuusemetsa tükki 7—8 tiinulist. Teated saata Türi, pk. 36.

Metsaeksport kontor „Tallinn"
Ostame piiramata arvul 1. ja 2. sordi
haava tikupakke
kohemaksetava raha eest. Paides saab teateid esit. Lepikult, Uus tän. 30

Abielu mõttes soovivad kiirelt
tutvuneda
neiu, ning noormees, kel ema elatanud ja tarvis perenaist. Soovitav päevapilt ja lühike eluloo kirjeldus. Varandus pole tähtis. Nõutav vanadus 20-30 a. Kirjutada kuni 18. veebruarini. Koeru, Veberi kauplus, Elvi 25 a. ja Arvi 29 a.

Vana
talu müüa,
suurus 16 tiinu Esna vallas. Teateid saab selle lehe talit.

Kautsjoni võimelist vastutavat
müüjannat
vajab kohe toiduainete kauplus „Majandus" Esnas, oma abikauplusele Peetri kiriku juures.

Saksa keele tunde
gruppidele ja üksikutele antakse Paides, Tallinna tän. 27
Samas üürile anda üks tuba. E. Leihberg.

Teatan lugupeetavaile raadiotarvitajaile, et
täidan akumulaatoreid.
Teen ka igasuguseid raadio vastuvõtjate parandustöid.
A. Lamster
Paides, Tallinna uul. nr. 18

Kolm noort perepoega, kindla varandusega
tutvuksid
kenade, tõsiste neidudega, vanadus 17 — 25 a. Päevapilt nõuetav. Flirtijaid palume mitte tülitada. Kirjad: Anna ag., pk. 2. H Hallik, O. Raud ja V. Larsen.

A.-S. „Ühiselu" trükk, Tallinnas.